

DOMOVINA

in KMETSKE LIST

Verwaltung und Schriftleitung Uprava in uredništvo: Puceljjeva 5 —
Tel. 31-23—31-26 — Erscheint wöchentlich Izhaja vsak teden

Festbezugspreis jährlich · Naročnina letno Lit 24 — Einzelverkaufspreis
· Posamezna številka Cent. 80.

PREGLED VOJNIH DOGODKOV

Evropsko časopisje je po 20. juliju polno poročilo o razbiti zaroti v Nemčiji. Vodilni nemški možje so objavili izjave, ki najostreje obsojajo izdajalsko klico. Führer sam je naslovil na nemško vojsko dnevno povelje, v katerem sporoča, da je bila izdajalska klika v nekaj urah uničena ali prijeta. »Vem, da se hrabro borite,« pravi Führer vojakom, »kakor dostojno z zgledno poslušnostjo in z zvestim izpolnjevanjem dolžnosti, dokler ne bomo končno kljub vsemu zmagali.«

Generalni polkovnik Guderian, ki je bil po 20. juliju vpoklican v nemški generalni štab, je v nedeljo po radiu prebral Führerjevo dnevno povelje vojski, kateremu je pristavil nekatere lastne bodrilne besede na nemški narod. Guderian je prvi nemški oklopniški general, ki se je že večkrat odlično izkazal. Zdaj nadomestuje obolega generalnega polkovnika Zeitzlerja, ki je doslej vodil nemški generalni štab.

Bomba angleškega izvora

Preiskava je ugotovila, da je 37letni Klaus grof Stauffenberg položil 20. julija tempirano bombo v neposredno bližino Führerja. Slike po razdejanju, ki ga je napravila bomba, kažejo, da je bila rešitev Führerja prav čudežna. Bomba najtežje vrste je bila uvožena iz Anglije. Zarotniško klico so sestavljali odstavljeni generali, ki so se združili s peščico častnikov na važnih mestih vojske. Zarotniki, ki niso imeli nobenih funkcij več ter že nekaj let pred izbruhom sedanje vojne niso igrali nobene vloge v nemški vojski, so bili tisti, ki so stopili s sovražno silo pred nedavnim časom v stike.

Velike borbe na vseh bojiščih

Na vseh evropskih bojiščih se nadaljujejo velike borbe. Kjerkoli je nasproti veliki sovražni premoči potrebno, izvrši nemška vojska potrebni odmiki na nove postojanke, vedno varujoč svojo glavnino in svoje težke orožje, da oboje obvaruje za prihodnje odločilne bitke.

Tudi v zraku je sovražnik zadnje čase še po ostril svojo ofenzivo. Že prej sovražni letalci niso bili izbirni glede ciljev in žrtev. Zdaj pa so začeli z vsesplošnim divjaštvom in razsipajo bombe na nemška mesta kar tja v en dan. Zlasti nedavni napadi na Monakovo so to dokazali, saj so sovražni letalci v trumah metali bombe skozi oblake in so porušili celo vrsto umetniških zgradb, cerkva, bolnišnic in kulturnih zavodov. Vsi ti grozovito brezobzirni napadi vnovič potrjujejo, da je »V« 1« upravičeno maščevalno orožje. Poročila iz Londona dan za dnem potrjujejo, da povzročajo nemške letelce bombe veliko škodo na širokem območju Londona in v južni Angliji.

Pa tudi na morju je sovražnik zadnje čase utrpel velike izgube. To je zasluga novega bojnega sredstva nemške mornarice. Novi nemški torpedi so bili zgrajeni v najkrajšem času s posebnim osirom na invazijsko bojišče. To je nekak torpedo, v katerem sedi po en mož, ki ga vodi ter ima pod seboj še en torpedo, ki ga mož v danem trenutku izstrelil. Učinek novega orožja je strašen. Posebno dobro so se obnesli ti torpedi v obalni vojni.

Sprememba vlade na Japonskem

Po dveh in pol leta je japonsko cesarstvo dobilo novo vlado. Dosedanji predsednik Tojo je odstopil, novo vlado pa je preteklo soboto sestavil general Koizoe. Japonska je bila v zadnjem času prizadeta z napadom Američanov na otoka Sajpan in Guam, ki so ju sovražniki spremenili v svoji oporišči za mornarico in letala. Vest o izgubi otoka Sajpana je izzval na vsem Japonskem močno razburjenje, ki zahteva najodločnejših ukrepov za obrambo domovine. Zato je bila sestavljena nova vlada, ki bo organizirala vse sile za premaganje sovražnika. Japonski listi pravijo: »Sovražnik je vdrl tako globoko v japonsko obrambo, da ne bo mogel več nazaj. Prišel

Podle nakane izpodletele

Pretekli četrtek je Ljubljana — kakor vsa Evropa — pozorno prisluhnila radiu, po katerem je bila poslana v svet osupljiva novica. V času, ko so ljubljanske ulice najživahnije, so zvočniki v središčih mesta objavili posebno poročilo iz Berlina, da je bil na Führerja izvršen atentat z razstrelivom. Pri tem so bili iz njegove okolice težko ranjeni trije njegovi zvesti sodelavci, laže poškodovani pa je bilo več uglednih visokih častnikov. Führer ni dobil drugih poškodb razen lahkih opeklin in udarcev. Takoj nato je zopet začel z delom.

Ob upravičenem zgroženju, kdaj ga je po vsej Evropi sprožil izdajalski atentat, je bilo razveseljivo dejstvo, da Führer živi. To se je še vprav manifestantno potrdilo, ko je ponoči stopil Führer k mikrofoni in je izpregovoril nemškemu narodu nekatere jedrnatе besede. Navedel je podrobnosti o napadu in razkril, da je povsem mala klika častilcepnih, brezvestnih in istočasno zločinskih neumnih častnikov skovala zaroto, da bi odstranila Führerja in istočasno z njim iztrebila štab nemškega vojnega vodstva. Bomba, ki jo je bil položil polkovnik grof Stauffenberg, je eksplodirala komaj dva metra od Führerja. S tem da je Führer ostal rešen, je bil očitno potrjen nalog Previdnosti, da nadalje izpolnjuje svoj življenjski cilj v delu in skrbi za nemški narod in za vso Evropo. V uri, ko stoje nemške armade v najtežjem boju, se je, podobno kakor v Italiji, našla tudi v Nemčiji povsem majhna skupina, ki je mislila, da lahko tako kakor v letu 1918 z bodalom sune vodstvo naroda v hrbet. Vendar je bila zarota z odločnim udarcem takoj razbita. Po Führerjevi zapovedi je poveljnik domovinske vojske, državni minister Himmler takoj izvršil vsestranske stroge ukrepe. Že v šestih urah so bili vsi udeleženci zarote razkrinkani. Deloma so sami obračunali s seboj, ostale pa je zadelo smrtne kazni.

Po vsej Nemčiji, v mestih kakor po vaseh, so se vrstile velike manifestacije, ki so bile ena sama prisega nemškega naroda, da hočejo vsi zvesto slediti Führerju v času najtežje preizkušnje. Nemško časopisje je objavilo podrobna poročila v izrednih izdajah ter je razkrinkalo zahrbtno peščico mož, ki so hoteli z umoritvijo Führerja pahniti lastno domovino v prepad. Toda ne samo po Nemčiji in na frontah, temveč po vsej Evropi je odjeknilo veselje, da se atentat ni obnesel. V radiu in po časopisju širom Evrope so bile podane izjave, ki so na prišeren način izpričale, s kolikšnim zaupanjem gledajo evropski narodi, ki so v tej vojni tako tesno zvezani z usodo Nemčije, na vrhovnega krmarja. In prav odkrito in zadovoljno je treba ugotoviti, da je tudi Ljubljana na čelu Slovencev takoj v prvem trenutku po objavi osupljive novice o atentatu z vsem zadoščanjem vzela na znanje, da Führer živi.

Treba se je bilo samo kratko zamisliti, kakšna zmeda bi nastala v Evropi, ako bi se bil zločinski napad posrečil. Führer je najvišji izvrševalec volje vsega nemškega naroda, v njem je strnjena moč in obramba Evrope, v njem vidijo evropski narodi moža, ki snuje načrte, da ustvari idealno evropsko skupnost, v kateri bomo tudi Slovenci imeli svoj prostor na soncu. Slovenci, ki jim je dano živeti v najožji sosesčini z velikim

bo dan, ko bo japonska mornarica zagrabila nasprotnika.

O stanju na bojiščih

Je objavilo nemško vojno poročilo v torek naslednje pregledno sliko:

Führerjev glavni stan, 25. jul. Vrhovno poveljništvo oboroženih sil javlja:

V Normandiji so pričeli Američani včeraj po silni topniški pripravi in stalnih letalskih napa-

demskim narodom, že dolgo zasledujemo mogočni vzpon Führerja in njegovega pokreta, njegove velkanske mirovne ukrepe v prid nemškemu narodu in njegovo sedanjo borbena odločnost za zmago Evrope zoper vse tuje navale. Odkar nas je po lanskem 8. septembru vzel v zaščito, da nas ni v krvi in zločinu pokončil boljševizem, se

je usodna navezanost Slovencev še bolj učvrstila. Po domačih razprtijah smo že dovolj bridko spoznali, kolikšne so žrtve naroda, ki mora krvaveči, namesto da bi v tako velikem in usodnem času složno ustvarjal vse tisto, kar je potrebno za njegov obstanek in za njegovo bodočnost. Mi, ki smo morali zaradi domačih razprtij že toliko prestatati v zadnjih letih, da bomo to dobo zapisali v zgodovino kot najbolj težko in krvavo, si pač lahko predstavljamo, kako šele bi nas prizadela splošna evropska zmeda, ki bi nastopila, ako bi se izdajalski klic v Nemčiji s pomočjo sovražnikov posrečil zločinski naklepi. Zmagoviti odpor Nemčije s Führerjem na čelu in mir in red v naši ožji domovini — to je edino poročilo Slovencev, da bodo srečno prestali največjo vojno, kar jih je kdaj poznala svetovna zgodovina. Ne more biti med nami človeka, ki bi odobral zarotništvo bogvekakšnih plemenitaških podkupljenih oficirjev. Zato tudi Slovenci izražajo enake čestitke, kakršne v nešteti brzojavkah prihajajo iz vse Evrope v Berlin. Razbita zarota ni mogla niti malo oslabiti odpornosti Nemčije, nasprotno: 20. julij 1944 ji je dal nov val moči. In v tej skupini, poživilni sili Evrope smo Slovenci tisti, ki hočemo po 20. juliju 1944 storiti vse, da bo v naši domovini obranjen red in da bomo po zmagi pripravljene za izvedbo načrtov o evropski skupnosti.

dih z močnimi silami napad severozapadno od St. Loja ter južnozpadno od Carentana. V ogorčenih bojih je bil sovražnik odbit z visokimi krvavimi izgubami.

V zgodnjih jutranjih urah današnjega dne so pričele angleške divizije na področju Caena po izredno močni topniški in letalski pripravi s svojimi tam pričakovanim napadom. Razvili so se težki boji, ki stalno naraščajo na silovitosti.

Ponoči so napadla težka bojna letala z dobrim

uspehom od sovražnika zasedene kraje na predmostju, sovražnikova zbirališča ter oskrbo. Na morskem področju zapadno od Bresta je bil poškodovan nek sovražni rušilec. Nad predmostjem in nad zasedenimi zapadnimi deželami je izgubil sovražnik 21 letal.

Na francoskem področju je bilo pri očiščevalnih akcijah uničenih v boju 75 teroristov.

London nadalje obstreljujemo s težkim povračilnim ognjem.

V Italiji je izvedel nasprotnik včeraj mnogo krajevnih napadov na področju Pise, vzhodno od Pontedere ter z močnejšimi silami vzhodno in severovzhodno od Poggibonsija ter severno od Citta di Castello. Bil je povsod odbit z velikimi izgubami. Sovražnik, ki je vdrl severno od Citta di Castello v naše postojanke, je bil v protinapadu zopet vržen nazaj.

Nemški brzi bojni čolni so poškodovali pred dalmatinsko obalo neki britanski torpedni brzi bojni čoln.

Na vzhodu se nadaljuje velika obrambna bitka med zgornjim Dnjestrom in Finskim zalivom z naraščajočo silovitostjo.

V Galiciji se je izjalovilo mnogo sovjetskih napadov, ki so jih podpirali oklopniki in borbena letala, ob žilavem odporu naših hrabrih grenadirjev. Oddelki oklopnikov so vrgli v okretno vodene bojnih sovražne napadalne skupine na več mestih nazaj, potem ko so uničili številne oklopnike. V mestnem področju Lvova traja ogorčena borba še naprej.

Med Bugom in Vislo traja še nadalje močan sovražni pritisk. Posadka Lublina se je srčno upirala sovražniku, ki je s premočnimi silami napadal z vseh strani. Severozapadno od Brest Litovska je bilo v protinapadu odstranjenih več boljševiških predmostij na zapadni obali Buga. Med Bialistokom in Grodnom, kakor severovzhodno od Kovna so se v hudih bojih izjalovili vsi prebitjalni poskusi boljševikov.

Na bojišču od Dvinska do Finskega zaliva so se izjalovili številni sovražni napadi, ki so bili izvedeni s podporo oklopnikov in borbenih letal. 56 sovražnikovih oklopnikov je bilo uničenih. Na nekaterih vdornih mestih so boji še v teku.

Letalstvo je izvedlo tudi včeraj z močnimi oddelki borbenih letal neprestane nizke napade v podporo četam na zemlji ter uničilo pri tem nadaljnjih 59 sovjetskih oklopnikov.

Sovražnik je izgubil v letalskih spopadih in z obstreljevanjem protiletalskega topništva 54 letal.

Ponoči so bila sovražna zbirališča čet in pripravljalne postojanke na področju Lublina napadalnici cilj težkih bojnih letal.

Po dnevni sunkih sovražnih lovskih letal na južozapadno nemško področje je izvedel neki britanski bombniški oddelek ponoči strahovalen napad na Stuttgart. Nekaj sovražnih letal je odvrгло razen tega bombe na Berlin in kraje v Vzhodni Prusiji. Sestreljenih je bilo 15 sovražnih letal.

DOMAČE NOVICE

* »Lov za zlatom« je naslov novega velikega romana, ki bo začel izhajati v prihodnji številki »Domovine«. Snov je zajeta iz dobe, ko so v Kanadi in na Aljaski našli zaklade zlata, za katere se je vnela velika borba. Roman je napisan tako živahno, vsesok napeto, kakor le malo katera knjiga, in bodo čitatelji z veliko pozornostjo čakali vsakega nadaljevanja. Poleg povesti »Gorski kristal«, ki gre h kraju in poleg velikega romana »Lov za zlatom« pa bo »Domovina« tudi romana, ki prinašala izvirne podlistke izpod peresa domačih pisateljev. »Domovina« je najcenejši slovenski tednik in je v mestu prav tako priljubljena kakor na deželi. Kdor na »Domovino« še ni naročen, ga opozorite, naj to stori s 1. avgustom!

* Pojasnilo glede pregleda obveznikov za vojno delovno službo. Vojaški urad Pokrajnske uprave v Ljubljani objavlja: Vsi v Ljubljanski pokrajni bivajoči obvezniki onih rojstnih letnikov, ki so pozvani na vojno delovno službo, morajo brezpogojno priti pred naborno komisijo, ne glede na to, kje so zaposleni in tudi ne glede na to, če je bila morda zanje že vložena prošnja za oprostitev od delavne službe. Naborna komisija, ki posluje tačas v Ljubljani na Stadionu, mora vsakega obveznika najprej pregledati in vpisati v

svojo razvidnico in šele potem ga lahko ali oprosti ali pa razporedi po želji in sposobnosti na odredena mesta. Vsi uradi, vse ustanove in podjetja, najsil bo državna ali privatna, ki zaposlujejo obveznike pozvanih rojstnih letnikov (doslej letnikov 1920 do 1926), so dolžna, da pošljejo te obveznike na nabor, sicer soodgovarjajo za obveznikov izostanek. Obvezniki naj poleg drugega prinesejo k pregledu s seboj poziv, ki so ga prejeli. Če pa morda istega iz kakršnega koli razloga do 25. t. m. ne bi prejeli, naj se brez njega za gotovo javijo naborni komisiji v soboto dne 29. julija 1944 ob 8. uri. Kdor izmed obveznikov vpoklicanih rojstnih letnikov se do tega roka ne bo javil naborni komisiji, bo priveden s silo in bo po obstoječih predpisih najstrožje kaznovan.

* Dovolilnice za prevoz poljskih pridelkov preko bloka v Ljubljani za posestnike mestne občine ljubljanske, ki imajo svoje njive izven bloka, izdaja mestni gospodarski urad v Beethovnovi ulici 7 v Ljubljani. Kontrolni organ na bloku odvzame dovolilnico pri prvem prevozu, jo hrani pri sebi ter pri vsakem naslednjem prevozu vpiše uvoženo količino. Ko je dovolilnica izrabljena, jo predloži Prevodu. Vse ostale dovolilnice za prevoz živil izdaja Prevod, kakor doslej.

* Javite pijančevanje mladoletnih! Uprava policije v Ljubljani je po svojih organih ugotovila, da v gostinskih obrate zahajajo mladoletniki in mladina izpod 18 let starosti in se udajajo pijančevanju. Ne glede na to, da takšno ravnanje kvarno vpliva v zdravstvenem in moralnem pogledu na mladino, opozarjamo, da tudi veljavni zakonski predpisi, to je pravilnik ministrstva za notranje posle o gostinah vsem imetnikom gostinskih obratov pod kaznijo prepovedano dajati osebam izpod 18 let starosti v javnih lokalih alkoholne pijače. Imetniki gostinskih obratov in starši se opozarjajo na gornje zakonske predpise. Mladini izpod 18 let je dovoljen dostop v gostinske obrate le v družbi roditeljev in odraslih sorodnikov. Uprava policije bo po svojih organih nadzorovala izvrševanje teh zakonskih določil.

* Najvažnejša prometna pravila za kolesarje je objavila uprava policije v Ljubljani pretekli petek 21. t. m. v ljubljanskih dnevnikih. Ker prevažna kolesarska disciplina ne samo ograža življenje ljudi, marveč tudi kolesarju nakopiže primerno kazen, priporočamo vsem kolesarjem iz mesta in z dežele, da si ta pravila natanko preberejo in se po njih tudi ravnaajo.

* Tudi na Gorenjskem se komunizmu majojo tla. Zlasti se je iztreznilo gorenjsko delavstvo. Nedavno so bili sestanki v vseh večjih industrijskih krajih na Gorenjskem. Kot govornika sta nastopila Jože Gutovnik iz Meziške doline in Maks Jan, tajnik protikomunistične delavske skije iz Ljubljane. Gorenjskim duševnim in ročnim delavcem sta govornika povedala vso resnico o komunizmu in tolovajstvu in pozvala sta jih, naj se temu upro odločno kakor en mož. Besede so padle na rodovitna tla. Med kmeti na Gorenjskem pa si komunisti sami delajo nasprotniki s svojimi ropi in nasilji.

* Odpeljana in umorjena. Žrtev tolovajev je postala Pepca Bajde, zavedna delavka iz Tobačne tovarne v Ljubljani. Dne 12. julija 1942 je bila odpeljana v gozd in nato mučena in ubita. Njene zemske ostanke so nedavno našli domobranci iz Dobrove v gozdu Ključu, od koder so jo pripeljali v Ljubljano. Pokopana je bila preteklo soboto popoldne na pokopališču v štepanji vas.

* O grdem zločinu poročajo iz okolice Grusuplja. V noči od 12. na 13. julij so prišli komunisti v vas Cerovo iskat 60 letno Marijo škrjančevo. Njena hči je že pred dvema letoma šla v hosto, medtem ko sta oba brata vstopila h domobrancem. Hči je od matere zahtevala, naj na vsak način doseže od svojih sinov, da bi se vrnila domov ali pa šla h komunistom. Ker se ji to ni posrečilo, je v jezi dala odvesti z doma svojo 60 let staro mater, da bi se tako maščevala nad njo.

* Huda nesreča je zadela 45 letnega Miho Knafeljca v kurilnici državnih železnic v Ljubljani. Med delom je padel tako nesrečno na trebuh, da mu je počil želodec.

* V Šumberku na Dolenjskem so doživeli komunisti nov poraz. Napadli sta jih močni skupini domobrancev iz Višnje gore in iz št. Vida pri Stični. Domobranci so prišli čez Radohovo vas do sela Šumberka, kjer se je utaboril »bataljon«, sestojč iz kakih sto mož. Nenadni prihod domobrancev je povzročil veliko zmedo in ves »bataljon« je bil mahoma razbit. Domobranci niso imeli nikakršnih izgub, dobili pa so poleg živil in bataljonskega arhiva tudi več osedlanih konj in mul.

* Prislilnim mobilizirancem, ki pobegnejo od komunistov, so začeli ti pleniti imovino in celo bodočo dediščino. Komunisti so ustanovili nekakšno »področje sodišče za Dolenjsko«, ki zaplenja imovino družinam, katerih člani so pri domobrancih in onih, ki se izmikajo komunističnim prisilnim mobilizacijam. Doslej so obsodili na zaplembo že veliko število revnih družin kmetov, delavcev in obrtnikov.

* Prva kolesarska tatica, ki jo je morala zapisati ljubljanska kriminalistika v svojo zgodovino, je neka mladoletna Danica. Že dalje časa je pohajkovala po Ljubljani. V Hlarski ulici je opazila v neki veži moško kolo, ki ni bilo zaklenjeno. Odpeljala ga je in se vozarila z njim po mestu. Bila je tako drzna, da se je s kolesom celo pojavila pred policijsko stražnico v Mostah. Tam pa je bilo Daničino kolesarjenje sumljivo. Ustavili so jo in zahtevali legitimacijo. Ker je ni imela, so Danico spravili v zapor, kolo pa so vrnili lastniku.

* Znameniti roman »Divjina cvete« je pravkar izšel v knjigi. Naročite ga — vezan ali broširan izvod — pri upravi »Domovine«, Ljubljana, Narodna tiskarna. To je najlepša knjiga letošnjega leta.

* Za počitnice ne morete sebi in otrokom privoščiti boljšega razvedrila kakor je znamenita knjiga »Brzonožec in Puščica«. Kupite a naročite jo pri upravi »Domovine«, vezano ali broširano.

Nikar tako, Dolenjci!

V Kmetijskih novicah od srede julija je poleg raznovrstnega drugega poučnega branjna objavljen tudi naslednji članek, ki ga je Vinski namenil v pouk dolenjskim vinogradnikom:

Mlad sem še bil, ko me je dolžnost službe zanesla na Dolenjsko. Poln moči in hrepenenja, da spoznam Dolenjsko in njene vinograde, sem po toval več let in tako prepotoval vso Dolenjsko in Belo Krajino, pa še krški in brežiški okraj. Segavi Dolenjci so me povsod ženili, a gostoljubni povsod vabili. Veseli so bili prihoda vinarskega strokovnjaka. Ko smo bili v zidanci v živahnem strokovnem razgovoru, so me prostodušno vlekli za rokave: »Balte, boste tudi mojega pokušil?!« Tako sem obiskal mnogo zidanic in hramov, videj mnogo vinogradov ter pokušil mnogo dobrih in slabih vin. Včasih sem bil pogoščen z gnatjo ali klobaso, s kruhom ali čebulo, kakor je pač naneslo.

Pri pokušnji vin

Je včasih sledila sočba, ki je bila pohvalna ali pa nagajiva: »Dober je, gladek je, odličen je, tečča ko olje, malo je prefrizček, malo greni, kot bi ga s peclnom namazal, diši po praznem sodu, kosmat je ko maček, diši po listi, malo čika, jesti pa le še ni, moten je ko Težka voda, prenzike barve je, malo previsoke barve je, kar čebulaste je!« in tako dalje.

Jasno je, da ne smeš v zidanci kar tako izbruhnuti na dan svojo hudobno sočbo. Lepo počasi moraš opozoriti gospodarja, najbojje kje na samem, da mu boš dal ob priliki dober nasvet. Posebno previden moraš biti, če so zraven drugi gostje vinogradniki, ki si domišljajo, da je njihovo vino še boljše. Če so zraven kupci in ugotoviš napako, si v zelo nepriljubljen položaju, ako te vprašajo za oceno vina. Včasih se moraš kar izviti in izjaviti, da ga piješ zastoj in ne moreš drugega reči, kakor da ti naližejo še en kozarec, da ga popiješ na zdravje dobre kupčije.

Vsak vinogradnik je na svoj pridelek zelo ponesen. Prepričan je skoro vedno, da je njegovo vino najboljše. Lahko se mu hudo zameriš, zlasti če mu vino proti drugim grajša. In vendar — kot strokovnjak mu moraš razodeti resnico. Zelo previdno, večkrat ob kakih boljst priliki, mu smeš izreči svojo strokovno izjavo: »Dragi prijatelj, nisem ti maral zadnjič vpričo drugih povedati, da ima tvoje vino to in to napako.« Hvaležen ti bo, če mu napako odkriješ in če mu daš nasvet, kako naj to napako odpravi. Nasvet mora biti točen in učinkovit!

Razodeti hočem!

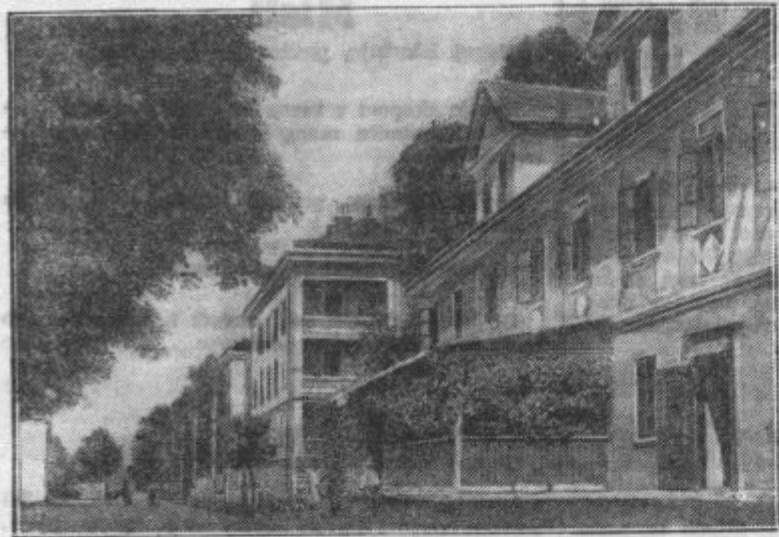
Tako hočem tudi v tem članku razodeti nekaterim dolenjskim vinogradnikom resnico. Prizadeji bodo sami vedeli, komu razodevam resnico in komu dajem dober nasvet.

Zadnja leta postaja naš cviček vedno slabši. Cviček v nekaterih krajih ni več cviček, saj je v njem že preveč okusa po našem drugem. Ta okus ponekod zelo prevladuje. Ko pijem tak »cviček«, se mi dozdeva, da ližem železno pločevino. Mar hočete še trditi, da je to tisti ljubki dolenjski cviček? Nikar tako, Dolenjci! Otelo, ki ga dodajate cvičku, ne bo rešil dolenjskega vinogradnika. Otelo, ki ga ponekod kar praveč sadite, je popolnoma pokvaril okus edinstvene dolenjske kopljice, ki smo ji nekoč rekli cviček. To, kar se danes prodaja pod imenom cviček, ni več tisto, kar smo včasih pili, ko sem se jaz šele učil spoznavati po zidanicah in hramih prvi dolenjski cviček!

Proč z otelom!

Čez dvajset let bodo moji brki sivi. Bog daj, da bi se tedaj pod temi sivimi brki nasmejala moja usta in izrekla le te besede: »Dolenjsko vinogradništvo je rešila hude stiske odločna odklonitev otela pri cvičku in šmarnice pri belih vinih!«

Poravnajte naročnino!!!

Važno križišče na Krasu

Običnem Sv. Peter na Krasu. Njegov pomen je v tem, ker posreduje Krasu stik z morjem. Ni pa samo važno železniško križišče obeh prog Trst-Ljubljana in Trst-Reka, ampak tudi lesne industrije za tisti del Pivške pokrajine, ki ne teži niti k Postojni, niti k Ilirski Bistrici. Sv. Peter na Krasu se ponaša s številnimi, lepimi, visokimi stavbami, ki so nanzane zlasti v bližini kolodvoza, ter lično zgrajenim občinskim poslopjem. V okolici se razprostirajo obsežni Windischgrätzovi gozdovi. Tako zване »Gauge« poživljajo spomin na francosko dobo, ko so tam obešali zločince. V bližini je Nemška vas. Po vsem šentpeterskem okolišu so posejane številne čedne vasi-ce in naselbine, naj omenimo predvsem Petelinje, Palčje, Selce, Trnje in Radohovo vas. V okolici Sv. Petra na Krasu so razne zanimivosti. Polno je podzemskih jam, med katerimi je najbolj znana Trnjska jama, pa tudi izvirkov Pivke. Zvezo s Cerkljanskim jezerom imata presihajoči jezera Petelinjsko in Paljsko jezero. Obe jezera sta spomladi in jeseni napolnjeni z vodo, ob suši pa voda odteka in se prikažejo obsežni zeleni travniki.

Od samega gradu je ostal samo še stolp in nekaj zidov. G. Urbancič, znani ljubitelj starin, je kupil grad Kalec in ga pustil v stanju, v kakršnem ga je bil kupil. Sredi krasne pokrajine ob Reki se dviga na 499 m visokem Premrskem hribu starodavni Premski grad z orjaškimi stolpi in zidovi. Grad so postavili v 14. stoletju trije češki plemiči. Poneje je prešel grad v last knezov Porzla. Tukaj je bila »kervava rihča« za ves premški okoliš, ki je obsegal Reško dolino. »Grem po štengah«, so

si dejali ljudje, ko so se šli pravdat na Premski grad, kamor so morali po stopnicah. Tako je dobila ta krilatka »Grem, ali pojdem po štengah« pomen, »grem ali pojdem tožiti«. Starejši kmetje jo še danes uporabljajo, če tudi jih pot v pravdarskih zadevah ne vodi več po »premskih štengah« h grajskemu sodišču, ampak v Ilirsko Bistrico, kamor je bila sodnija z drugimi uradi vred preseljena. Tržaški ljubitelj starin Zuculin je premski grad obnovil in preuredil. Tudi pohištvena oprema ustreza grajskemu slogu. Na tem gradu je bil rojen l. 1820. kot sin grajskega patrimonialnega uradnika zaslužni kulturni delavec dr. Karol Lavrič.

Ko stojiš na kraških tleh nad bližnjo Košano, se upira pogled tja proti vrhu zgodovinskega Tabora, kjer je stal »vrh skaline silovite tabor Stari grad«. Tukaj je gospodoval pred več kakor štirimi stoletji vitez Ravbar, ki je zlohotno uničeval na svojih lovih polja bednih kmetov. Miroslav Vilhar opeva v svoji znani pesnitvi »Ljudmila« požrtvovalno junaštvo taborske gospe Ljudmile. Kakor številne druge Vilharjeve pesni, tako je tudi ta prešla globoko v ljudski spomin.

Sv. Peter na Krasu pa je tudi središče »vražje burje, ki besni tod okoli, včasih celo poletl. Vzdož železniške proge proti Košani so morali zgraditi močne ograje in zidovje, da se prepreči silni pritisk burje, ki se požene z Vremščice in bližnjih kraških vrhov proti tračnicam.

Novo stanje po 8. septembru 1943 je prineslo tudi Sv. Petru na Krasu pa je tudi središče lepšega razvoja. Važno železniško in poslovno središče je pridobilo na svoji veljavnosti, ki bo v bodočnosti še stalno naraščala.

Blagoslov dežja

»Ze spet dež, da bi ga vrag!«
Kolikorkrat ga preklinjamo, in vendar po krivem; zakaj dež čisti zrak, ki ga vdihavamo. Ze iz tega edinega vzroka ne zasluži, da se jezimo nanj. Kako je zrak včasih potreben očiščenja, se preverimo, če se po prekrasnih sončnih dneh popnemo na goro in se ozremo v dolino pod seboj. Nad nami leži višnjevo nebo in zrak okoli nas je jasein in prozoren. A dolj pod nami? Tla preprezajo zlasti soparice, le tu pa tam pretrgane od vetra. In potem oblaki prahu, nesnage in megle.

rite: vsa to snov je domala neopasna, ker je mrtva. S poskusi so doznali, da med 100 milijoni delcev, ki plavajo v zraku, ni niti enega živega organizma.

Razen teh vrst prahu, ki smo jih pravkar navedli, je v ozračju še posebna plast prahu, ki je nabita z električno energijo. Ti delci se imenujejo ioni in jih ne moremo doznati drugače, kakor kadar je v njih električni tok. Ioni so v mnogo višjih zračnih plasteh kakor navadni prah, ki se dvigne samo nekaj sto metrov; v višini tisoč metrov ga tako rekoč ni več. Zato pa je tam gori več ionov, ki jih pride trideset do petdeset tisoč na kubčni meter; ta del atmosfere se razprostira več kilometrov visoko. Razumljivo, zakaj ioni so mnogo lažji od vseh drugih snovi in jih zato tudi lažje zvrtniči v višine, od koder le počasi spet padajo na zemljo. Z odkritjem radija smo našli tudi izvor ionov. Znanost je doznala, da je na površini zemlje na mnogih krajih dobiti radioaktivne prvine, katere izžarevajo plin, ki se razprostre v ozračju. Od tega izžaravanja

Trije važni pomniki so v šentpeterskem okolišu: grad Kalec, Premski grad in Tabor nad Košano. Na gradu Kalcu je živel, kakor znano, Miroslav Vilhar. Tukaj je bil leta 1869 znani veliki ljudski tabor. Na tem gradu je bival Fran Levstik dve leti pri Vilharju, ki je tukaj snoval svoje pesmi, ki so povečini ponarodele. Zlagal je napeve svojih pesmi, uglasil je prvo slovensko opero »Jamska Ivanka«. Ko je ob smrti svoje hčerke edinke zri s Kalca proti divjemu Zagorju, mu je trenutek grenkega občutja ob zvonjenju zagorskih zvonov navdihnill napev:

ker moje preljubo k pogrebu nesó.

Zagorski zvonovi premilo pojó,

Adalbert Süfter:

6

Gorski kristal

Bila je tista ura, ko se v dolini prižigajo luči. Užge se prva lučka in je postavljena na mizo, da razsvetljuje sobo ali pa gori le traka ali stenj in razsvetljuje se vsa okna in se svetlikajo v zasnježeno noč. Toda noč — na sveti večer — je bilo prižganih mnogo luči, da bi obsvetljevale darila, ki so bila za otroke pripravljena na mizah ali obešana na božična drevesca, da prav mnogo luči je gorelo; kajti skoraj v sleherni hiši, v vsaki bajti, v vsaki izbi je bil po en ali več otrok, ki jim je Božiček kaj prinesel in je bilo treba v ta namen prižgati lučko.

Konrad je menil, da bo mogoče prav hitro priti s hriba v dolino. In vendar od mnogih luči, ki so nocoj gorele v dolini, ni niti en svit segel do otroka tu gori. Otroka nista videla nič drugega kakor sivi sneg in temno nebo, vse drugo je bilo odmaknjeno v nedogledno daljavo. Po vseh dolinah so otroci to uro dobili Božičkova darila: le ta dva sta sedela tu gori na robu ledovja; izvrstna darila, ki bi jih morala nocoj dobiti, pa so počivala v zapečatenih zavojčkih v torbici iz teletine v kotu vdolbine.

Sneženi oblaki so se vsenaokrog ponižali za hribovje in temnomodri, skoraj črni obok se je razpel nad otrokoma, poln gosto sijočih zvezd in sredi med zvezdami je bil stkan svetlikajoč se, širok mlečnat pas, katerega sta pač videla tudi spodaj iz doline, toda nikoli tako razločno. Noč je bila vedno globlja. Otroka nista vedela, da potujejo zvezde proti zapadu in še dalje, sicer bi bila po njihovem potovanju spoznala, kako pozno je že. Toda stare zvezde so šle in prihajale so nove, onadva pa sta mislila, da so vedno ene in iste.

Ob blišču zvezd je bilo tudi okrog otrok svetleje. Toda nista videla nobene doline, nobene pokrajine, vsepovsod samo belino, samo belino. En sam temen rog, temna glava, temna roka ali kaj — to je bilo vidno in je štrlelo tu ali tam iz svetilkanja. Meseca ni bilo videti nikjer na nebu, morda je že prej zašel s soncem vred ali pa nocoj sploh še ni vžsel.

Ko je poteklo precej časa, je rekel bratec: očka: kdor v planinah zaspi, lahko zmrzne. Tako očka: kdor v planinah zaspi lahko zmrzne. Tako je zaspal tudi stari lovec iz Jelševja in je štiri mesece mrtev sedel na kamnu, ne da bi bil kdo vedel, kje je.

»Ne, ne bom spala,« je utrujeno rekla sestrica. Konrad jo je bil pocukal za rob obleke, da jo je predramil do teh besed.

In spet je bilo vse tiho. Cez čas je začutil bratec lahcn naslon na njegovo roko. Naslon je prihajal vedno težji. Sana je zaspala in se je nagnila k njemu.

»Sana, ne spi, prosim te, ne spi!« je rekel bratec.

»Ne,« je mrmrala vsa zaspána, »saj ne spim.« Odmaknil se je od nje, da bi jo razgibal, toda ona se je prevrnila in je na zemlji leže spala dalje. Prijel jo je za ramo in jo stresel. Ker se je pri tem sam močneje pregibal, je začutil, da ga mrzli in da je njegova roka težja. Prestrašil se je in je skočil pokonci. Zgrabil je sestrico, jo močno stresel in rekel:

»Sana, malo vstani! Nekaj časa bova stala, da bo boljše.«

»Mene ne zebe, Konrad,« je odgovorila. »Pač, pač, zebe te, Sana, vstani!« je vzkliknil. »Ne,« je odgovorila in spet obmolnila. Tedaj se je bratec domislil nečesa drugega. Babica je bila rekla: En sam požirek pogreje želedec tako, da telesa ne mrzli niti v najbolj mrzlih zimskih dneh.

Pograbil je svojo torbo iz teletine, jo odprl in stikal po njej tako dolgo, da je našel steklenico, v kateri je babica poslala mimici ocedek črne kave. Vzel je steklenico iz torbe, razvezal prevozo in mukoma izvlekel zatič. Potem se je sklonil k Sani in rekel:

»To je kava, ki jo babica pošilja materi, pokuši, pogreia te bo. Mamica nama jo rada da, samo če ve, zakaj sva je potrebna.«

Deklica, ki je nagibala k mirovanju, je menila: »Mene ne zebe.«

»Le arkní malo,« je rekel bratec, »potem lahko spiš.«

Ta obet je premamila Sano, premagala se je toliko, da je napravila nekaj požirkov. Nato je še bratec nekoliko pil.

Nenavadno močni ocedek je takoj deloval, in sicer tem bolj, ker otroka še svoj živi dan nista pila črne kave. Namesto da bi spala, je bila Sana zdaj živahnejša in je sama rekla, da jo zebe, da pa ji je znotraj prav toplo in da ji toplina prihaja tudi v roke in noge. Otroka sta se nekaj časa celo spet pogovarjala.

In tako sta zdaj pa zdaj ponovno pila kavo, najsi je bila grenka. Čim je njeno delovanje popuščalo, že sta napravila požirek in tako je kava stopnjevala njune nedolžne živce do mrzlice, ki je bila v stanju nasprotovati utežim, silečim k spancu.

Prišla je polnoč. Čeprav sta bila še tako mlada, sta vsak sveti večer v največjem navalu veselja vselej šele pozno zaspala, namreč tedaj, ko ju je zmogla telesna utrujenost. Nikoli pa še nista čula polnočnega zvonjenja in bučanja orgel, čeprav sta bivala blizu cerkve. To noč so v dolini zvonili z vsemi zvonovi, zvonili so v domači vasi in zvonili so v trgu onkraj in tam za bregom je bila še ena cerkvica s tremi zvonko donečimi zvonovi, ki so zdaj peli. V daljnih de-

se molekuli, s katerimi pride plin v dotik, razcepilo, pri tem procesu pa nastanejo novi, z električno energijo nabitih molekuli, ki jih imenujemo ione.

Umetni dež

* Za pojasnitve deževnih kapljic zadostuje kaj enostaven poskus. Treba nam je samo steklenice z zamaškomo, v katero vtaknemo stekleno cevko z razpršilom. V steklenico spustimo nekaj vode, pritisnemo na gumjasti mehur razpršila in ga spet spustimo. Tako je prišlo v steklenico nekaj novega zraka in ves prah v steklenici se je potem nasrkal vodne pare in se razširil. Zaradi tega razširjenja se zrak v steklenici ohladi in vodna para se zgosti v vidno meglo. Iz hlapov nastale kapljice pa niso edini vzrok tega procesa. Vsaka kapljica se je vrhu tega združila z delcem iz zraka, kar lahko pokažemo na dva načina. Tvorbo oblakov ojačimo z zvečanjem števila ionov, s tem, da spustimo v steklenico radijev plin ali röntgenove žarke. Pokaže pa se, da nastane nova megla, če poizkus večkrat ponovimo, ker se vsakč vrška nekaj delcev prahu, tako da se zrak v steklenici polagoma očisti vseh tujih sestavin. Sleherni kapljici megle je za njen nastanek treba trdnega jedra, bodisi delca prahu ali pa iona. Isti proces imamo tudi v prosti prirodi, samo v neizmerno večjem obsegu.

Prirodni dež

V ozračju je zmerom neka množina z vodnimi parami več ali manj nasičenega zraka. Ta vodna para je docela jasna in prozorna, tako da je ne zaznamo. Če se prah iz katerih koli vzrokov vsega v višine — denimo, da gre pri tem skozi hladnejšo in še bolj z vodnimi parami nasičeno zračno plast — tedaj popuška atmosferski pritisk, ki tišči nanj tem bolj, čim više se zrak dvigne. V razmerju z razširjenjem se prostornina zveča, pri čemer se zrak čedalje bolj ohlaja, dokler ni nasičen. Tistikrat se vodna para zgosti v kapljice in vsrka prah in lone, ki so v zraku. Sprva so kapljice kaj majhne, a naglo rastejo, ker je vodna para v neprestanem gibanju in se kapljice spoje med seboj v čedalje večje, ki postanejo naposled tako težke, da padejo z veliko hitrostjo na zemljo, s katere se je bil prej dvignil v obliki plina.

Dež tedaj ni tako preprost postopek, kakor bi si utegnil kdo misliti. Predvsem ima pri njeni velikosti vlogo atmosferska elektrika. Za to imamo neoporečne dokaze, ki se med drugim opirajo na dejstvo, da lahko preženemo oblake z električnimi valovi. Vsekako drži, da pridejo delci prahu, ki tvorijo jedro deževnih kapljic, z njihovi vred na zemljo, in da na ta način dež očisti plast zraka med deževnim oblakom in zemeljsko površino prahu in nesnage. Ker se pri tem zemlja omoči, se nekaj časa ne more delati prah. Naravna posledica dežja je tedaj popolno očiščenje ozračja; zato smemo biti za dež samo hvaležni.

A s tem še nismo našli vseh vrlin vlažnosti ozračja. Ljudje smo tako ustvarjeni, da reagiramo tudi na neznatno izpremembo toplote. Človek živi lahko na Grenlandu kakor v Sahari, toda iz-

želah zunaj so bile neštete cerkve in zvonovi in povsod so ta čas zvonili, od vasi do vasi je šlo zveneče valovanje, da, lahko si zdaj pa zdaj čul, kako potuje med golimi vejami zvonjenje iz ene vasi v drugo — samo k otrokoma sem gor ni prišel noben glas, onadva nista čula ničesar; kajti tukaj ni bilo kaj oznaniti. Po dolinskih zavojih in pobočjih so se zdaj premikale luči svetilk in z marsikatero domačije se je oglašal domači zvonček, da bi opominjal ljudi. Toda tak zvonček je bilo tem manj mogoče čuti sem gor in luči ni bilo mogoče videti, svetlikale so se samo zvezde in so se mirno bleščale dalje.

Četudi je Konrad razmišljal o usodi zmazlega lovca iz Jelševja, četudi sta otroka skoraj že izpraznila stekleničko s črno kavo in poglala kri, da je hitreje utripala, s čimer pa sta si nakopala kmalu ponovno utrujenost, bi kljub vsemu ne bila mogla premagati zaspanca z vsemi njegovimi zmagovitimi čarji in nasladami, če ne bi bila priroda v vsej svoji veličini stala obema ob strani in jima v njuni notranjosti zdramila moč, ki je bila v stanju, da se postavi zaspancu po robu.

V neskončni tišini, v kateri se ni zganil niti konček snega, sta otroka trikrat slišala, kako poka led. Snežnik, ki je na pogled najboljši okorel in vendar najbolj gibljiv in najživahnjši, se je oglašil. Trikrat zaporedoma sta otroka za seboj začula pok, ki je bil grozoten, kakor da se je razpočila zemlja. Pok se je razširil po vseh smereh ledovja in je šel kar skozi vse žilice ledu. Otroka sta obsegala z odprtimi očmi in sta gledala venkaj v zvezde.

Tudi očem se je nekaj prikazalo. Ko sta otroka takole sedela, se je na nebu pred njima razcvetela bela luč sredi zvezd in je razpela med njimi medel kolobar. Zelenkasto se je blestel in se polagoma širil navzdol. Toda lok je postal vedno svetlejši, dokler se niso zvezde pred njim umaknile in zbledele. Tudi v druge nebesne po-

prememba v temperaturi bi škodovala i temu i onemu. Idealno podnebje je tam, kjer se toplota le polagoma menja. Pri tem ima vodna para v zraku veliko vlogo, ker regulira in zadržuje atmosfersko premeno. Sončna toplota ni tako močna, če mora najprej skozi plast oblakov, a zemlja se ponoči manj ohladi, če preprežajo nebo oblaki.

Lahko gremo pa še delj. Vsi vemo, da je za izhlapevanje vode potrebna precejšnja vročina. Da pretvorimo gram vode v paro ali plin, nam je treba natanko 80 toplotnih enot. Kadar pa se gram vodne pare spet utekočini, se vrne 80 kalorij, ki so bile prej porabljene, nazaj v zrak. Voda je tedaj največji toplotni regulator, kar jih pozna no.

Misli

Zbiraj izkušnje, preden jih potrebuješ.

* Kar je skopost v vsem življenju skupaj nabrabilo, to razmeče mnogokrat v enem dnevu — zapravljivost.

* »Sreča je slepa, pravijo navadno tisti, ki jih je sreča prezrla.

* Domnevanje je seme obrekovanja.

* Ob boileti drugih bodi mehak kakor vosek, ob svoji lastni trd kakor jeklo.

Zakaj se utrudimo?

Telo se ne utruzi samo od gibanja; mirovanje dostikrat še mnogo bolj zmudi. Znano je, kako težko je delj časa obdržati iztegnjeno roko v vodoravni legi; že čez nekaj minut začutiš v roki občutek utrujenosti, ki preide kaj naglo v hude bolečine; hočeš ali nočeš moraš roko pobesiti.

Pri mirnem držanju roke sicer ne opraviš vnanjega dela, ki se javlja v gibanju, zato pa tem več na zunaj nezaznavnega notranjega dela, ker morajo napete mišice vzdržati laketi v vodoravni legi ter pri tem premagati težnost. Tako tudi »strumna stoja« vojaka laglje in hitreje utruji kakor pa hoja v zmernem koraku. Hitše utrujenje, ki se pojavi pri strumni stoj, pri daljšem dviganju rok ali nog, ima vzrok v tem, ker živčnemu sistemu, ki uravnava potrebne skrčljive mišice, pri takem delu ne privoščimo niti trenutka odmora; neprestano mora vzpodbujati mišice k delovanju, da ostanejo trajno v napetosti.

Kako je v hipnozi

Pripomniti pa moramo, da je pri negibno napetih mišicah sedež utruditve prej v možganih kakor v prizadetih skupinah mišic. To dokazuje tudi dejstvo, da prenos v nekih okolnostih tako držanje tudi slabotnejši ljudje brez vidnih znakov utrujenosti, tako na primer pri nekih obolenjih možganov, potem v hipnozi, pa tudi v samohipnozi (n. pr. verski fanatiki). Zadošča, da zato dovzetnemu človeku v hipnozi zapoveš, naj iztegne roko, da roke ali prstov ne more upogniti; tej zapovedi se bo pokoraval tudi po več ur. Narobe pa bo normalen človek, ki ni pod vplivom hipnoze, že kaj kmalu tožil o hudem utrujenju in bolečinah.

V hipnozi je moč s primerno zapovedjo vse hipnotiziranevo telo tako odreveniti, da ga lahko položiš z glavo in petami kakor desko na dva stola in ga še obtežiš po vrhu, a se telo ne bo upognilo. V normalnem budnem stanju bi ti ljudje, tako zvali »mediji«, ki so vrhu tega vse prej kakor atleti, tega nikoli ne zmogli. Pod hipno-

tizerjevim vplivom pa se medij prostovoljno ali neprostovoljno odreče lastni volji, to se pravi, nekateri deli njegovih možganov prestanejo delovati, med njimi tudi oni, v katerih se je pojavil občutek utrujenosti. Sloviti indijski spokorniki jogije, bolj znani pod imenom fakirjev, dosežejo s trajno vajo toliko, da lahko vztrajajo na najbolj nenavadnih položajih; občutek utrujenosti jim je takorekoč neznan.

Omrtničeni krč

Da vzdrže mišice po več dni in tudi tednov v najhujšem naponu, dokazuje omrtvičeni krč, ki je posledica okuženja rane z zemljo; pojavi se tedaj, če pride rana v dotik s povzročilci omrtvičenega krča, ki prospevajo v zemlji. V tem primeru utegne vse telo tako otrpniti kakor pri hipnozi, samo da tam ne traja tako dolgo. Na drugi plati pa so znani primeri bolnega gibanja mišic brez vidnega utrujenja, tako na primer pri »strepavčih«, kakor imenujejo take bolnike.

Vztrajnost živali

Živali umejo na čuden način vztrajati po več ur v določenih, nam ljudem na moč neprijetnih položajih, ne da bi začutile kaj utrujenja. Kakor znano, spe nekateri konji stoje v hlevu; to so opazili skoraj vsak dan pri zdaj malone že izumrlih konjih dunajskih kočijažev na njihovih stajališčih. A v zvezi temu se konj, ki je noč preupal stoje, prebudi prespan, spočit in zmujen za novo delo. Sicer je res, da konje, ki ležejo spat, više cenijo kakor druge, ker se pri stoje spet konjih vendarle noge prej obrabijo kakor na pri onih, ki uživajo svoj nočni pokoj udobno zleknjeni na mehki stelji. Netopirji prespe vsa zimo tako, da više negibno z glavo navzdol. Štorklje, flamingi in nekatere druge vrste ptic stoje na začudenju otrok po več ur na eni nogi.

Utrudljivostne snovi so nalezijive

Utrujenost je pojav kemične prirode, tvorba utrudljivostnih snovi je neovrgljivo dokazana.

krajine se je širil svit, ki se je svetlozelenkasto počasi in živo razlival pod zvezde. Potem so stali robovi različne svetlobe na obodu kolobarja kakor rogljičji krovi in so žareli. Svetloba se je širila v sosedne nebesne pokrajine. Kdo bi vedel, ali se je nevihtno ozračje zaradi silnega sneženja tako zgostilo na nebu, da se je zdaj razlivalo v tihih, prekrasnih tokovih svetlobe, ali pa je to bila kakšna druga igra nedumljive prirode! Postopno je prikazen bolj in bolj mediela, najprej so ugasnili rogljičji, potem je dobil obod vedno manjši in spet ni bilo na nebu nič drugega kakor tisoči in tisoči preprostih zvezdic.

Otroka nista črhnila besede, sedela sta kar naprej in sta z odprtimi očmi gledala v nebo.

Zdaj se ni zgodilo nič več posebnega. Zvezde so se bleščale in trepetale, med njimi je šinil kdaj pa kdaj kak utrinek.

Naposled, ko so zvezde že dolgo same sijale in ni nikjer na nebu bilo videti niti koščka meseca, se je zgodilo nekaj drugega. Nebo se je jelo svetliti. Svetlilo se je počasi, vendar spoznavno. Vidna je bila njegova prava sinjina, najmedlejšje zvezde so ugasnile in druge niso več stale tako na gosto. Naposled so se umaknile tudi večje zvezde in sneg pred visavami se je razločno videl. Naposled se je del neba porumenil in tanek oblak v tistem delu se je vžgal kakor svetel trak. Vse stvari so bile jasneje vidne in oddaljene snežene kope so se ostro risale v ozračju.

»Sana, dani se.« je rekel bratec.

»Da, Konrad,« je pritrdila deklica.

»Ko bo zdaj še malo svetleje, odideva iz te dupline in bova stekla po hribu nizdol.«

Bilo je svetleje, na vsem nebu ni bilo nobene zvezde več in vsi predmeti so bili vidni v jutranjem svitu.

»In zdaj pojdeva,« je rekel bratec.

»Da, greva,« je rekla Sana.

Otroka sta se dvignila in sta pretegnila ude,

ki so bili šele zdaj prav trudni. Čeprav nista nič spala, sta bila od jutra okrepčana, kakor se to vedno godi. Deček si je obesil torbo iz telatine in je Sani pričvrstil krzneni jopic. Potem jo je povedel iz dupline.

Ker sta menila, da bo treba kar tako steči nizdol, nista mislila na nikakšno jed in nista preiskala, če ni nemara v torbi še kak kos belega kruha ali kaj drugega za pod zob.

Ker je nebo bilo docela jasno, je hotel Konrad zdaj pogledati s planine, da bi spoznal domačo dolino in bi se s sestrico napotil tja. Toda nobene doline ni videl. Ni bilo tako, da bi stala na planini, s katere se razgledaš, marveč sta bila v tuj, prečudni pokrajini, v kateri so sami neznanji predmeti. Danes sta videla tudi na večjo daljavo grozovite skale, strice iz snega, ki jih sinoči nista opazila. Videla sta led, višavje in snežene kope, kipeče v nebo, in za temi je bilo ali nebo, ali pa je na robu sneznika štrlela pokonci sinja konica kake prav daljne gore.

Zdajci je vzšlo sonce.

Velikanska krvavordeča plošča se je dvignila iznad snežnega roba v nebo in tisti mah se je pordečil sneg okoli otrok, kakor da se je razsulo na milijone rdečih rož. Kope in stožci planin so metal zelo dolge zelenkaste sence po snegu.

»Sana, midva bova zdaj šla tod naprej, dokler ne prideva na rob planine, kjer se bova razgledala v dolino,« je rekel bratec.

Šla sta po snegu.

V jasni noči je bil postal sneg še bolj suh in se je stopinjama še bolj umikal. Bredla sta pogumno in čvrsto dalje. Udi so postal celo gibljivejši in močnejši, ker sta se razhodila. Vendar pa nista prišla do nobene robu in nista videla v dolino. Snežna poljana se je razvijala iz snežne poljane in na robu vsake je vselej spet stalo nebo. Kljub vsemu temu sta spešila naprej.

(Dalje.)

Utrujenje ne nastane s porabo ali nastankom snovi, ki so v mišicah in zagotavljajo njih normalno delovanje, nego z nastankom snovi, ki zavirajo delovanje mišic in živčnega sistema, ki vlada mišice, to je koncem koncev možgane. Obstoj utrudljivostnih snovi je že dolgo dokazan. Napravili so poskus z žabjimi mišicami; ugotovili so, da so te utrudljivostne snovi prešle v vodo, v katero so dali take mišice. Potem so to tekočino vbrizgali v mišice krepkih, še ne utrujenih žab, in njih zmožnost za gibanje se je prav tako zmanjšala, kakor če bi bile živali opravljale naporno mišičino delo.

Če vzameš katerikoli utrujeni živali nekaj krvi in jo vbrizgaš v žile spočite živali iste vrste, jame ta žival kmalu kazati vse znake utruditve; kri ki so jo vbrizgali iz krvi normalne, spočite živali, ne učinkuje niti najmanj. Dokazano je, da spada najmanj ena vrsta utrudljivostnih snovi med kisline; utrujene mišice postanejo kisle, v prvi vrsti zaradi mlečne kisline, ki se sicer tvori pri vsakem mišičnem delu, ki pa naglo spet izgine iz mišic, če delo ni prekomerno veliko. Utrujene ali celo izčrpane mišice pa proizvajajo toliko mlečne kisline, da se v premoru ne more vsa izgubiti.

li, ki jim donajajo radost in zadovoljstvo, tako da se na smrt niti ne spomnijo! To mislim resno. Vselej, kadar preživim dva tedna pri svojih starih prijateljih, ki hočejo, da drug drugega prekosi v starosti, ki mi pripovedujejo o svojih težavah in o starih znanjih, ki niso več med živimi, se vracam za več let starejša domov. Ne ogledujem se v zrcalu in ne štejem svojih let.

Dela Lutte:

Zakaj skrivamo svoja leta

Tudi jaz sem ena izmed tistih milijonov žensk, ki nerade povedo, koliko jim je let. Naši prijatelji pravijo sicer, da smo v tem občutljive in da hočemo biti mlajše, kakor smo.

»E, Della,« mi pravijo moji in se smehljajo, če jih včasih obiščem. »Mi smo tukaj vsi starejši, odkar si bila zadnjič pri nas. Koliko let ti je zdaj zares? Hm... Al! si od Nelke mlajša za eno ali za dve leti?«

Oni najbrže pričakujejo, da bom izračunala svoja leta in jim bom povedala, koliko bolesti sem prebolela. Toda jaz jim preprosto odgovorim: »Človek je star ali mlad, kakor se pač čuti.«

Neka žena, ki jo poznam že trideset let, je zapustila nedavno zelo odgovorno službo. V vseh teh tridesetih letih se nisem prav nikoli zanimala, koliko je stara. Naj je stara kolikor koli, na njej se to ne vidi. Vedno je mila, zanimiva, in vse jo zanima. Druži se z mnogimi ljudmi. Zaučudila sem se, ko sem si šala, da gre v pokoj.

»Lepo je,« mi je rekla; »koliko, mislite, da mi je let?« Zdelo se mi je neokusno, da bi odgovorila na to vprašanje. »Meni je dve in šestdeset let. Ko bi bili moji delodajalci vedeli, koliko sem stara, bi me b'li že zdavnaj odpustili.«

Toda delodajalcem se o tem niti sanjati ni moglo. Ampak meni je žal, da mi je zaupala svoja leta. Skozi vse svoje življenje se ni nikoli brigala za čas in tako ni niti čutila, da se stara. Ona je merila čas samo po tem, kar je v življenju storila.

Neka upraviteljica višje deklishe šole, katero so njene učenke imele nenavadno rade, jim je ob slovesu govorila: »Deklice, če bi vas zdaj vprašala, koliko mi je let, kaj bi ve reklo?«

Osuplo so jo pogledale, vse začudene. »To vaše začudenje je za mene poklon,« je nadaljevala. »Toda zdaj ob slovesu vam hočem to povedati, četudi vem, da se bo vaš odnos do mene v trenutku izpremenil. Če vam povem, da mi je sedemdeset let, boste gotovo osupnile.«

V tistem hipu se je izpremenilo razmerje med njo in dekliscami, ki so se razvijale pod njenim

pametnim vodstvom. Stala je pred njimi kakor starka.

»Nikoli nisem govorila o svojih letih,« je nadaljevala, »ker n'sem hotela, da bi me ljudje ocenjevali po mojih letih. Trudila sem se, da obdržim vedrega duha, da si ohranim zdravje in da se vedno dobro oblačim, z drugimi besedami: da korakam s časom in mu ne podležem. To vam pripovedujem zato, da bi vam dala poguma in moči za tisti čas, ko vas bo začela mladost zapuščati. Vsaka doba v človeškem življenju ima svoje prednosti. V mladosti je to veselje, navdušenje in polet. V srednjih letih dozorevanje, izpopolnjevanje in priznanje. In v starosti prihaja zrelost, razumevanje in potrpežljivost. Če boste vsako dobo let sprejemale tako, kakor je, če se ne boste žalostno ozirale nazaj in boječ naprej, se ne boste nikoli postarale. Nikar ne merite svojega življenja po letih. Življenje vam bodi kakor reka, ki vekovito teče v svoji strugi, ki raste in se širi.

Me, ki skrivamo svoja leta, odločno zavračamo to, »da se proti temu ne more nič storiti.« Storiteli nekaj za to« nikogar nič ne stane. To se torej izplača?

Mislim, da se izplača. Meni se zdi, da je to zadeva samoochrane. Zdravniki nam pravijo, da bomo, če neprestano govorimo, da smo bolne, navsezadnje res zbolele. Morali bi nam tudi reči, da se bomo, če neprestano govorimo o staranju in mislimo na starost, tudi zares postarale.

Jasno je, da ne moremo ustaviti toka dogodkov ali zadržati roke smrti. Toda čemu naj gremo sovražniku naproti in ga pozivljamo, naj nas zadavi rajši prej ko pozneje?

Znanost trdi, da more biti človek koristen član človeške družbe še dolgo potem, ko prekorači šestdeseto leto. Za to pa je potrebno, da se človek nečesa nadeja. In jaz trdim, da to nado izgubljamo, ako mislimo neprestano na človeško slabost. Vse se boji smrti. Toda koliko je ljudi, ki so zaposleni s koristnimi stvarmi in s svojimi pos-

»Torej nam nočete povedati, koliko vam je let,« mi trdovratno ponavljajo moji radovedni prijatelji, »toda vendar ste vsak trenutek starejši...«

Ko bi jih vi sl'shali, bi pomislili, da jaz tega ne vem. Toda, moj Bog, kaj mi je mar, če sem vsak čas starejša! Če sem hotela ali ne hotela, prišil sem na ta svet, ki je povprečno lep. Jaz ga imam rada. Vesela sem, da morem na svetu delati in rada gledam vse, kar se da videti. In ne maram, da bi mi ta užitek kvarila misel, da »sem za vse to že prestara.«

Zato ne bodite hudi, če vam nekoč, ko me boste vprašali, koliko mi je let, odgovorim: »To se vas prav nič ne tiče!«

Žanjica

Ženjica Anka se poslavlja od polja. Nevesta je, poročila se bo. Zgodnje jutro je iz razorov vstajajo meglice, predramljene zaradi pojočega škranca. Nemirno in zaspano se zaletavajo okoli, a naposled se dvignejo vzdramljene kvišku in splavajo visoko proti vrhovom sivih snežnikov v daljavi.

Gozd za poljem šepete.

Anka čuje pesem gozda, tisto skrivnostno, vedno šepetajočo opojno popevko borovcev in jelk, bukev, hrastov in brez. Vsi šepetejo, vsi si pripovedujejo bajko narave in pojo v šeststu vetra njeno pesem, nikoli izpeto, pesem rojstva in pre-rotenja, pesem smrti in življenja.

Anka se sikoni nad zito. Srp zapoje mrtvasko pesem. Boj kakor kdaj poprej začuti deklic bolečino. Zdi se ji, da je morilka, da mori to zlatoklaso žito, ki tako nežno pozvanja zvečer pod odprtim olnom njene kamre.

Anka hiti, da se ji nabira na čelu znoj. Žitne blike se ji danes dozdevajo zlate strunice, ki jih pa ne mara čuti, kajti njih pesem je preveč mila. In te miline se Anka boji, boji se, ker ve, da ne sme misliti na žito ne na njive, ne na gozd, ne na skromno vasico pod hribi, kajti njena bolest bi bila še hujša in slovo še težje.

Deklica dela in misli na mesto.

V predmestju na griču stoji črna tovarna. Visoka mračna zver požira slednji dan tisočglave množice in jih zvečer bruha iz sebe.

Med njimi je tudi Janez, visok, vitek kakor smreka. Vidi ga, kako stopa zjutraj v tovarno ponosen in krepak brez strahu in poln življenjske sile. Potem se pa mahoma strese. Spomni se na nočno delo. Železna tovarna stoji na griču vsa

Ivan Albrecht:

Žaloigra na Zaplazu

Naposled se Štuparjev ni mogel več premagati. Kakor bi trenil, se je iznebil obleke in planil v vodo. Skokoma je bil pri krasnem bitju in je spoznal Meto, ki je hotela vrišče zbežati. Izpustil je njeno roko in kakor okamenel obstal, medtem ko je odbrzela sestra v brezov gaj, da bi se skrila. Joza ji je sledil s pogledi in je naposled počasi, kakor v hipnozi odbrodil za njo. Vodne kapljice, ki so se blesketale v mesečini po njenem telesu, so dajale tej sveži lepoti nekaj čarobnega in jo povisevale do bajnosti. Dve dolgi kiti sta ji bili omahnili z glave in se spustili po hrbtu ša daleč čez križ. Napol skrita za staro brezo se je naposled oglasila Meta:

»Zakaj si me prišel strašiti, Joza?«

Šele njen glas je zdaj bratá nekoliko iztreznil. Previdno je stopil iz vode in šel proti njej.

»Nikar no, vsaj obleko mi prinesi —«

Joza je gori!

»Meta, Meti, ne zameri! Nikamor ne hodi in nič se ne boj. Samo naj, da sedem kraj tebe — še govoril ne bom —«

»Ali Joza, kaj ti je vendar nocoj,« se je zbala zanj sestra in v tem pozabila svoje nagote, »kaj ti je, da si tak?!«

»Umrl bi, če bi mogel,« je dejal Joza.

Meta ga je razumela zdaj še manj.

»Če le ni ob pamet,« jo je presunilo. Skoraj jokaje od strahu in usmiljenja se je sklonila k njemu in ga jela tolažiti:

»Joza, nikar no tako! Edini moj brat, ki si mi ostal doma, pa si tak — In jaz te imam vendar tako presrečno rada —«

»Meta —«

Ona se je ustrašila ognja, ki jo je opalil iz bratovih oči. Kakor pred sunkom se je odmak-

nila. Joza je sedel nepremično in podrhteval kakor v mrzlici.

»Zebe te,« je skušala Meta. »Pojdi, da se ne prehladiš —«

»Meta —« je ponovil Joza.

Sestra je napol sedla, pol pokleknila k njemu. »Joza, ali si mogoče preveč pil? Glej, jaz se tako bojim zate —«

Tedaj se je Joza napol okrenil in jo hlastno objel z obema rokama. Naslonil je glavo na njene grudi in siknil:

»Ljubim —«

Potem pa kakor da se je vse razklenilo po njem:

»Stori, kar hočeš z menoj, ubij me ali kljči na pomoč, zavrzy in prekolni, stori, kar veš in znaš, toda jaz te ljubim — Nic ne reci, nič ne govori, Meta, sam vem, da ne smem — in da ni prav — vse vem, Meta, toda jaz te ljubim. Zato bi rad umrl —«

Meta je onemela. Kakor da je zazijalo strašno brezno pred njo, tako jo je streslo bratovo priznanje. Rada bi mu bila rekla, da je blaznost vse, kar je pravkar govoril, toda izustiti ni mogla niti besede. Vse cvetje svojih sanj je videla požgano pred seboj, uničeno in poteptano vse svoje življenje. V očeh jo je zasekele in debele solze so ji jelo prati lica. Hlastno se je iztrgala iz bratovega objema, se vrgla na tla in krčevito zakokala.

To je šele premagalo brata. Vstal je, odšel proti vodi in se kmalu vrnil z Metino obleko.

»Na, Meta —« Rekel sem ti, da se me ne boj —«

Medtem ko se je ona oblačila, je stopil Joza k vodi in čakal.

»Kako naj pa sedaj pridem čez,« se je spomnila sestra.

»Ponesem te,« se je oglašil brat, jo zadel v naročje in jo odnesel do pota, kjer se je še sam naglo oblekel. Nato sta skupaj odšla domov, ven-

dar ni niti enemu niti drugemu oho do spanja.

»Sedeva malo na vrt,« je dejal Joza. Meta se je sicer bala, vendar je šla z njim.

»Hotel sem molčati,« je potem začel Joza, »pa nisem mogel —«

»Skušaj si pregnati take misli,« ga je prosila sestra. »Poglej, tako lepo smo živeli —«

»Da, če bi bilo vedno tako —«

»Torej hočeš, da naj se ne možim —«

»Tega ti ne morem in ne smem braniti —«

»Pa če bi ti rekla jaz: 'Jozi, jaz останem dekle, Martin pa naj si poišče drugo nevesto!'«

»Ne boš rekla in ne smeš, ko si že dala besedo —«

»Ne, jaz še ne! Samo oče so govorili in obljubili in mati. Jaz nič,« je odločno poudarila Meta.

Jozi se je vrtelo v glavi. »Kaj je res mogoče, da —«

Zraven je zmagovala še treznost. Kakor iz sanj je vzdihnil:

»Ni mogoče, ni mogoče —«

In po kratkem premolku spet:

»Nikdar in nikoli ni mogoče —«

Meti so se burno dvigale prsi. Obupno se je borila sama s seboj.

»Ostala bom doma in pustila, da si ustvariš družino ti. Tvoje otroke bom zibala in pestovala in skušala pozabiti nase —«

Joza je od boli in strasti zaškrtal z zobmi.

»To ni nič —« je dejal in se zazrl v nebo.

Dolgo sta molčala. Tu tam se je uill z neba zlat curek in izginil v prostranstvu.

»Da bi se utrnla moja zvezda,« je pomislil Joza in se molče naslonil na sestro. Potem trepetaje:

»Vidim, Meta, da sem neumen — ali bolan — ali pa mi je zavdano — Sam ne vem, kaj bi dejal in kako sem mogel izreči kaj takega. Noč me je omamila in tvoja lepota — Ne veš, kako si prelepa, Meta — Srečen Martin, ko boš njegova —«

Sestra je molčala. Zmagovala jo je nekakšna

obzarjena, strašna zmija se je raztogotila in zdaj žari v svoji divji jezi. Ljudje, ki ji strežejo, so obžgani in rjav, a pod to rjavo barvo se skriva nezdrava bledica.

Anka se spomni, kako je pred tedni obiskala Janeza, ko je prišel nedeljako jutro iz službe. Komaj ga je spoznala. Saj to ni bil njen fant, noge so mu kilecale, oči so žarele v motnem ognju, besede so bile raskave in zdelo se ji je, da so še njegove besede ožgane in osušene zaradi tiste divje vročine.

Dekle strese z glavo in se veselo zasmeye: »Saj bo kmalu minilo. Še kakšno leto potrpi, da nekaj prihraniva. Bajto podedujem po materi, a malo sveta nakupiva in pričneva kmetovati.«

Spet se ozre po polju. Na koncu njive, na vzvišenem kraju zazre svojo hiško, ograjeno z zelenjem. Za hišo pa šumi žitno morje in prinaša preko polja mir, sladki mir prirode.

V cerkvi svete Magdalene zazvoni. Glas zvona zleti čez polje kakor lahka ptica. Odzvanjajo mu žito in hosta in ptiči in žarki.

»Vse pozvanja, vse se veseli božjega jutra,« zašepče Anka in za trenutek se ji zazdi, da je izgubila vse skrbi, da plava kakor lahka meglica med zlatoklasim žitom in žanje kakor v sanjah.

»Anka, pa si zelo pridna,« začuje deklet glas za hrbtom. Ozre se in zagleda mladelega vaškega pismonoša, ki jo žalostno gleda s svojimi modrimi očmi.

Dekle je v zadregi pred njim. Nekaj časa je postopal za njo, pa ga je zavrnila zavoljo Janeza.

»Kaj boš ti povedal?« poizveduje Anka.

»Brzojavko imam zate. Ne prestrašiš se, menda ni nič hudega,« reče pismonoša in jo sočutno pogleda.

»Brzojavko,« se začudi deklet. Vzame jo v roko in jo počasi odpre. Mahoma prebledi in krikne: »Janez, to ni!« in omahne v travo.

»Kaj je vendar, Anka?« pristopi pismonoša. Zajokala je glasno in mu poudarila brzojavko: »Janez se je snoči v plavžu ponesrečil Bregar.«

Janezov tovariš ji je brzojavil. Dekle vidi pred seboj tisto žarečo pošast, ki dviga svoje šape in sega preko zemlje. Pest dvigne, zakrčala bi rada, pa ne more. V prividu se ji pokaže Janez, nekaj oglelih kosti — to je vse kar je ostalo od krepkega fanta.

Pismonoša jo skuša tolažiti, pa sam ne ve, kaj bi ji povedal, saj se sploh ne zveni zanj. Kakor grešnik stoji pred njo in jo gleda.

Ona se počasi dvigne, med solzam! se žalostno nasmeje:

»Vidiš, nevesta sem. Jutri bi morala v mesto in pojutrišnjem bi bila najina poroka. Pa ga je vzela druga, pošast na griču mi ga je požrla in nikoli več mi ga ne vrne!«

Dekle povese glavo, spet jo oblijejo solze.

Pismonoša jo samo gleda. Sonce ji seva v zlatih laseh, ki se mu dozdevajo kakor blesteče mehko gnezdece rajske ptičice. Sam ne ve, kdaj jih jame gladiti in ji s tresočim se glasom šepeta:

čudna, sladka otožnost, ki ji je zaklepa misel in besedo. Joza je medtem spet začel:

»Pozabi moje neumnost, Meta — Misli, da ni bilo — ali da se ti je sanjalo, pa se smej neumnim sanjam — In bodi spet moja sestra, tista moja zlata sestrica, kakor si bila doslej.«

Meta ga je hvaležno poljubila in ga objela.

»Saj sem vedela, da si dober, Joza,« mu je šepetala. »Imela sem te ves čas rada, kakor le more imeti brata rada sestra. Tudi ljubezen do moža mi ne prežene brata iz srca,« je zatrčila s tolikšno vdanostjo, da je omagovala v Jozi strast. Pozno v noč sta odšla počivat, Meta v svojo kamrico, Joza na sviali v seno. Medtem ko se je ona kmalu izgubila v snu, Joza vso noč ni mogel zatisniti oči. Telo in gorelo je v njem in bolj in bolj strašno so bile njegove misli. Ko se je začelo daniti, je vstal in odšel kosit. Par redi je nakosil, potem pa je šel na pot, ki vodi v Podklanec. »Vozna pot je lepa, tu ni nič,« je mrmral sam zase, »ali bližnjica —«

Šel je gledat tudi bližnjico, dasi jo je dobro poznal. Tam so strmli ovinki in po nekod tik s steze drče, hujshe od prepadov. Ako bi ga zaneslo po taki kameniti drči, bi pač ne pobračal nikoli več, ko bi pridrčal v dolino.

Ko je vse pregledal, je bil zadovoljen. Vrnil se je nazaj na senožet in se spet pridno lotil dela. Proti sedmi uri je prišel še oče s koso za njim, a Meta je prinesla zajtrk.

»Danes si pa pridni, danes,« sta hitela Štupar in Meta, ko sta videla, koliko je že pokošenega.

»Zjutraj se raje reže,« je dejal Joza.

Po zajtrku so se vsi lotili dela. Meta je razmešavala, oče in Joza sta kosila. In nihče ni opazil na Jozi nič posebnega ne ta dan ne ves teden. Samo včasih se je zdelo Meti, da brat malo manj govori nego po navadi. Vendar je menila, da je temu kriv občutek sramu, ki se ga najbrž ne more še ostri, kadar je ona blizu. Zato je bila tem nežnejša in prijaznejša z njim. In ta

»Ubožica, moja ubožica! Koliko trpiš! Ne joči, vse bo še dobro, vse bo dobro!«

Anka se mahoma strezne, sune z glavo kvišku, pogleda svojega spremiljevalca sovražno in jezno. Potem ne reče ničesar, dvigne srp in jame žeti. Saj je vse izgubljeno...

Ženski vestnik

Žena srednjih let

Nič važnejšega in resnejšega bi ne mogla reči ženskam, kakor to, naj že v mladosti skrbijo za svoja poznejša leta. Starost je nesreča, kateri uideemo samo s smrtjo. Po navadi se prikrade prav tako nepričakovano kakor jesen po poletju. Jesen nastopi in se nič ne meni, ali so naše shrambe za zimo polne ali ne. Tako je tudi z nami. Starost pride ne glede na to, ali smo nanjo pripravljene.

Nekako z žalostjo mislimo na dobo ženske srednjih let. Toda še hujshe je za žensko poznejša doba. Hudi so časi okrog petdesetega leta starosti. Mladost je vesela, starost je po navadi vedra. Toda ženske v srednjih letih so običajno nezadovoljne, godrnjave, občutljive in slabo urejene v življenju.

Nič ni težko razumeti, zakaj pride ženska v tak položaj. V mladih letih je žena vsa zaposlena. Roditi in odgajati mora otroke, pomagati možu pri njegovem delu. Nič ne misli nase, vsa živi za druge. Morda je v mladosti delala teže kakor suženj, toda delala je za svoje drage in to ji je bilo v zadovolženje. Njena hiša je bila polna veselja in življenja, otroci so prihajali in odhajali, večer prijeten nemir je bil okrog nje.

Toda ko pride v srednja leta, se prizorišče njene življenja naglo izpremeni. Mož je ne potrebuje več pri svojem delu. Otroci so odrasli, poročili so se in ustanovili lastne rodiline. Njen dom je postal tih in zapuščen. Ona in njen mož sta tam, kjer sta začela. Razlika je samo ta, da sta bila ljubimca, ko sta bila mlada, zdaj pa sta večših skoraj tučca.

V njenih mladih letih, ko se je vsa žrtvovala za svojo rodilino, je zapustila vse prijateljice, nikoli ni šla nikamor, samo delala in skrbela je za rodilino. In zdaj, ko je ostala sama, bi rada imela prijateljico, ki bi se z njo včasih pogovorila, šla kam z njo in se tako laglje privadila na novo življenje. Toda vse okrog nje je prazno.

Ona, ki je bila nekoč duša rodiline, ki je dihala za vse, je danes vsem nepotrebna. Ona, ki ni nikdar imela mirnega trenutka, je sedaj samotna. To razpoloženje in njena telesna izprememba močno vplivata na njeno zdravje.

njena mehkoča je potrjevala odločnost sklepa, ki ga je Joza zaklepal v svoji duši.

V nedeljo po maši je prišel Martin. Joza ga je veselo pozdravil in sprejel s tako prijaznostjo, da je bil Martin vesel bodočega svaka. Spremljal ga je z Meto po gruntu, mu razkazal to in ono, kar bi le kolščak utegnulo zanimati Martina.

»Hvala Bogu,« je pomislila Meta, »da se je le tako iztreznil.«

In zaobljubila se je v srcu k Mariji v Žihpolje, ako obrani brata pri pameti.

Na večer, ko se je hotel Martin posloviti, mu je Joza na vso moč prigovarjala, naj še malo ostane, ter ga je tudi res pregovorila.

»Kako je moj brat zagoneten,« se je čudila Meta. »Ah — in je le dober v svoji duši in ni hude misli v njem —«

Joza je nosil piščačo na mizo in venomer napiival Martinu.

»Pij, fant, da boš vesel!« Meta mora imeti veselega fanta!«

Res je Martin pil, dokler se mu ni jel zapletati jezik in se kaliti oko.

»Veš Joza, tako te imam rad,« je ponavljal zdajpzdaj, »tako te imam rad, da ti kar povedati ne morem, pa samo zato, ker si Metin brat in pa poštena duša.«

In sta si segla v roke in obljubila prijateljstvo do groba.

»Kako je včasih grob blizu,« je tedaj čisto brez zveze in tjavendan bleknil Joza.

»Ej no,« je zamahnil Martin, »kar pustiva to in najva mrtve s pokojem!«

Meta jima je družičevala in pletla.

»Ali je nogavica, prtič ali povoj?« jo je podražil brat.

»Kakšen je nocoj,« se je natihoma čudila mati Lena, a oče Štupar je modroval sam zase:

»Glej ga no! Kdo bi si bil mislil, kako težko čaka, kdaj mu poreko Štupar in zavlada na gruntu!«

V mogočnih lokih pada zrela pšenica pod ostrim srpom, a ženjica dela vedno urneje in urneje, kakor bi zavidala zemlji vse to bogastvo, in kmetu vse njegove upe in radost, ki jo je usoda samo z enim zamahom požela v njenem srcu. S.

Kako preprečiti to nesrečo, ki doleti marsikatero žensko?

Rešitev tega vprašanja se ravna po posamezni ženski. Toda za vse velja, da si je treba ohraniti iz mladosti nekaj za starejša leta. Najboljše je vsekako, da ostane svojem možu zvesta prijateljica. Mnogo žen misli, da se bo prijateljstvo med njima spet vrnilo, ko bodo otroci odrasli in preskrbljeni. Nemogoče je po dolgem času vzbuditi spet ljubezen in zanimanje. Če noče poročena žena ostati samotna v svojih težkih srednjih letih, potem mora korakati skozi življenje prijateljsko z možem.

Drobni nasveti

Sadni sok ne barva rok, če jih prej umijemo v močnem kislu in osušimo.

Peclivo v pečici se ne osmudi, ako potresemo pečico s soljo.

Gorčica zasušena, postane spet sveža, če ji pridamo mleka ali slane vode.

Kost v grižu: če običi kost v grižu, pogoltnimo surovo jajce.

Škrobljenje perila: v gorak škrob dajmo košček galuna; perilo se bo lepše svetilo in ostalo dalje časa čisto.

Tinto očistimo s preproge takole: če se tinta ni vpila, jo popijemo s pivnikom; tinto, ki se je vpila, izmijemo s toplim mlekom, madež pa posujemo z riževo moko in čez 24 ur okračimo. Dobra je tudi citronova ali vinska kislina.

Opekline namažemo takoj z oljem poprove mete (v drogeriji, lekarni). To olje prepreči mehurje in olajša bolečine. Druga sredstva so: apnica ali raztopina ocetnokisle gline ali zmes apnice in lančnega olja (v enakih količinah).

Kačji pik (ugriz) imenujemo rano, ki jo povzroči kača z ugrizom (pri nas najčešče gad). Kačji strup postane nevaren človeku in živali s tem, da poškoduje posebno dihalno osredje; dihanje postane pri ugrizeni osebi površno in pospešeno, utrip je mal, nepravilen in v čestih slučajih nastane hitra smrt. Ugriz klopotčice ima za posledico smrt v nekoliko minutah. Pri ugrizu je treba gledati predvsem na to, da se strup ne razširi po telesu; zaradi tega obstoji prva pomoč v tem, da se, ako gre za okončino, jo tesno obveže nad rano; to se pa izžge z razbeljenim železom, izreže ali pa temeljito razširi z nožem in rano poliva z amonijakom, solfitno kislino, jodovo tinkturo. Ugriženemu dajemo dražljivo zdravilo.

Ko je že minila enajsta ura, je Joza omahnil za mizo in kakor iz spanja še povedal, da je zdaj truden in da ne more nič več. In res ni bilo nič več z njim: Mati Štuparica mu je posvetila, da je odšel na svial, ker se je bala zanj, da ne bi padel z odra.

»Komaj je legel, je že tudi spal,« je rekla Štuparica, ko se je vrnila v hišo.

Potem so se počasi poslovili. Meta je še zataknila fantu dišeč šopek za kloboč, a oče Štupar je malo pospremil bodočega zeta. Tam, kjer se z vožnje poti odcepi bližnjica v Podklanec, mu je voščil lahko noč in se vrnil, medtem ko je Štugarjev krenil po strmi stezi. Krepko je zakukal, da je odmevalo daleč po samotni pokrajini.

Tam ob drči za ovinkom se je zganila senca. Ko je prišel Martin do tja, se je nekaj zganilo. Še to je čutil Martin, kako ga je nekaj zgrabilo — korenina ali kaj — pa ga je izpodneslo, da je izgubil ravnovesje in je z glavo navzdol zdrknil po drči. Obupno je kriknil in se lovil z rokami, toda zaman. Hitreje in hitreje je drčal v globino. Na ovinkih ga je metalo ko hloč, a v dolini ga je z vsi silo treščilo ob kup kamenja, da je na vse strani brizgnila kri. Samo mesec je videl, kako se je parkrat v krčih streslo Martinovo razbito telo in obležalo potem brez življenja. Zgoraj se je medtem senca z mačjo spretnostjo dvignila in planila proti Štuparjevemu skednju. Pred vrati se je vzravnila in v mesečini je bilo lahko spoznati obraz — Metinega brata. Kakor blažen se je še ozrl na vse strani in hušknil nazaj na svial. Kes, ki ga je zdajci začel razjedati spricho izvršenega dejanja, je bil hujsi in jedkejši mimo vsake strasti. Tako mu je bilo, da je v obupu preklinjal uro svojega rojstva. Vse je bil pripravljen žrtvovati, imetje in pošteno ime in svobodo, če bi — Ah, da bi ostal Martin živ!...

Ko je Joza zjutraj vstal in stopil v vežo, se ga je mati prestrašila.

PO SVETU

× Belci morajo opravljati črnska dela. O postritvi odnosov med črnici in belci v nekaterih južnih državah Severne Amerike, predvsem v Missisippiju, poroča dnevnik »Time«. Zaradi pomanjkanja črncev so morali sedaj belci pomagati pri žetvi bombaža, ki so jo že več rolov dolgo opravljali zgolj črnici. Sedaj pa lahko vidimo, kako se v gorah za osli, otovorjenimi z bombažem, poté bele žene in otroci. Cenijo, da je od leta 1940 že 50.000 črncev zapustilo državo Missisippi, da bi našli na severu boljše plače in ugodnejše življenje. 12.000 črncev so pozvali k vojakom. Mnogo jih opravlja zelo dobro plačana vojaška dela. Belo prebivalstvo v Missisippiju pa je ogorčeno, ker mora sedaj samo opravljati težka črnska dela. Nezapolnoženje proti črnem narašča. Stalno prihaja do spopadov med belimi civilisti in črnskim vojakom. Politički izražajo grožnje proti črnem. Časopis »Grenada County Weekly« je napisal v svojem uvodniku: »Črnici naj se zavedajo, da bo Roosevelt v najboljšem primeru le še omejeno dobo predsednik Združenih držav, dočim bodo belci stalno ostali v južnih državah!«

× »Veliki Mogul«. Sloveči demant »Veliki Mogul« tehta 280 karatov in lastnik zahteva fantastično ceno. Pred 300 leti, leta 1649, so našli ta dragulj v vzhodni Indiji in postal je last nekega maharadža. Maharadža ga je dal v brušenje izkušnemu, spretnemu zlatarju. Le ta je pa maharadžo osleparil tako, da je znižal prvotno težo demanta od 787 na 280 karatov, ostalo si je pa pridržal in vnovčil. Razjarjeni maharadža je obsojil sleparja na smrt, pozneje ga je pa pomilostil, ker si brez tako spretnega draguljarja ni znal pomagati. »Veliki Mogul« je pozneje večkrat menjal lastnika, potem je pa prišel v roke nekemu indijskemu podkralju, od katerega ga je kupil svak kralja Georga V, lord Harewood in ga poklonil svoji soprogi. Končno je kupil znameniti dragulj ameriški milijonar John Rockefeller ml. in ga podaril neki igralci, za katero se je bilo vnelo njegovo srce.

× Slabi izgledi za prehrano v Indiji. V neki skupni izjavi 27 vodilnih indijskih politikov in industrijcev se kažejo slabi izgledi za preskrbo Indije v prihodnjih mesecih. Dejstvo, da so zaloge živil že sedaj povsod premajhne, in gotovost slabe pšenične letine kažejo zelo slabe izgleda za bodočnost. Odgovornost za slab razvoj, tako zaključuje izjava, pada na angleške oblasti.

× Žene z več možmi. V kulturnem svetu je danes že popolnoma prevladala krščanska misel o zakonu kot doživljenjski zvezi med enim možem in eno ženo. So pa še kraji, kamor ta misel še ni prodrla in kjer ima ena žena po več mož.

»No, ti pa res nisi za pijačo. Kakor mrlič si,« mu je rekla in ga skrbno vpraševala, kaj naj mu da, da mu poležejo slabosti. Joza ni maral nič. Lotil se je dela, toda delal je kakor v verigah. Venomer je vlek na ušesa, kdaj se potrdi groza...

Proti poldnevu naenkrat začuje jok. Pripravil je bil rezanico, ko vsa v eni sapi plane k njemu Meta.

»Joza, Joza — Martin —
Jozo spreleti mraz.
»Kaj je z Martinom?«

Meta maha z rokami in se dolgo muči, predno jekne:

»Mrtev je — Ubil se je —

Joza šine na plano. Oče, mati in Strugarjev hlapec stoje pred hišo in sklepa roke. Joza se opoteče mednje:

»Kaj — Kaj? —

Dasi ve, ne more verjeti. Do tega trenutka je še vedno upal, da se kako zaobrne. Zdaj, ko je bila prazna slednja nada, ga je popolnoma premagalo.

Oni trije se pomenkujejo, kako se je zgodilo, kako so ga našli in kako je strašno. Štuparica si s širokim predpasnikom venomer otira solze. Potem pride še Meta, živa bolečina. Čisto brez krvi je njen obraz in samo tresse se.

Joza se sesede na klopo.

»Meta,« kliče, »Meta, za božjo voljo te prosim —«

Meta omahne k njemu.

»Oh, kako sem jaz nesrečna —«

Štupar in Štuparica oddeta s Strugarjevim hlapcem v hišo, da se odpravita v Podklanec, a Joza dahne:

»Meta, jaz sem ga, jaz —«

Poklekne in z blaznim pogledom spet:

»Odpusti, če moreš, jaz sem ga, jaz —«

Tako tiho je to, da Meta ne čuje nobene be-

Tako je še na Ceylonu, v nekaterih arktičnih krajih in ponekod na Himalaji.

× Peto vojno posojilo Združenih držav dela velike skrbi ameriškega zakladnemu uradu, poroča list »Time«. Kakor so sklenili, bo treba »mlačneže« podžgati z »več senzacijami«. Poslali so ameriškega finančnega ministra Morgenthaua z »izbranim spremstvom« v New York, kjer je moral z ogromnimi lesenimi škarjami prerezati trak na peti aveniji (glavni ulici) ter jo s tem preimenovali v »avenijo zaveznikov«. Kakor poroča časopis nadalje, si je v Chicagu slegla plešalka Joanita Rios svoje nogavice ter jih je izdrazila za 1500 dolarjev v obveznicah vojnega posojila. V New Mexico so objavili onemu, ki bi prodal največ obveznic, kdor koli bi tudi bil, celo službo guvernerja za en dan. In uspeh? se vprašuje »Time«. Prodaja gre tudi nadalje slabo naprej.

× Nov verižniški škandal v Angliji: Izginilo je milijon obrokov marmelade. Londonski dnevnik »Daily Herald«, glasilo delavske stranke, je razkril nov ogromen verižniški škandal v angleškem prehranjevalnem gospodarstvu. Poroča, da je izginilo preko milijon obrokov marmelade ter da je moralo prehranjevalno ministrstvo črtati iz svojih seznamov vsi to marmelado, katero so po izredno visokih cenah prodajali na črni borzi. Časnik nadaljuje, da bi bil že čas, da bi vlada ostro nastopila proti črnoborziščancem, ki s svojim delovanjem ogrožajo vso prehrano.

× Na sestanku najvišjih cerkvenih dostojanstvenikov avtokefalne in avtonomne grško-pravoslavne cerkve Ukrajine in Generalnega guvernerstva v Krakovu so bila podana obsežna razkritja o hinavskih metodah v Stalni cerkveni politiki. Stalina sedanja cerkvi prijazna naklonjenost ni nič drugega, kakor nesramna prevara, slično letu 1926/1927. Zasedovanja duhovščine se nadaljujejo istotako kakor prej. Govornik na krakovski konferenci, knezoškof iz Holma, je navajal naslednje: »Moja škofija Holm, ki leži na severnem vzhodu Generalnega guvernerstva, je postala v teh dneh kraj beguncev in prebežnikov z vzhoda. Med temi begunci je veliki odstotek duhovščine grško-pravoslavne cerkve. V holmaki škofiji so boljševiske tolpe pobile 14 grško-pravoslavnih duhovnikov.« Knezoškof Pantelejmon iz Kijeva je izjavil na isti konferenci, da so vsi knezoškofi in škofi grško-pravoslavne cerkve iz Ukrajine zbežali pred Sovjeti. To je najboljši dokaz za to, da smatrajo Stalino takozvano novo cerkveno politiko vsi ti odličniki grško-pravoslavne cerkve za nesramno prevaro. Poročal so mu, da so boljševiski v samostanu Lavra v Počajevu povzročili strašno krvoprelitje. Ti dokazi za pravo obnašanje Stalinih uničevalcev ne potrebujejo nobenih nadaljnjih komentarjev.

× Vzpon imperija je dolga veriga, polna brezobzirnosti in grozovitosti in ropanja. Angleški časopis »New Leader« piše, da si britanski zgodovinarji na vso moč prizadevajo, da bi odvzeli pre-

prostim ljudem v Angliji in na vsem svetu možnost, da bi se poučili o resničnih dejstvih. Vzpon britanskega imperija je v resnici dolga vrsta samih brezobzirnosti, grozovitosti in ropov. To je prava zgodovina moderne Anglije. Pomisliti je treba na primer le na Edmunda Spencerja, dvornega pesnika kraljice Elizabete, ki je v nekem letaku izjavil, da bi bila edina rešitev irskega vprašanja, če bi vse irske otroke že takoj po rojstvu umorili. Anglija je potisnila svojo najstarejšo kolonijo Irsko na tako nizko stopnjo, da je neki brodolomec svoječasne španske armade izjavil, da noben narod na svetu in niti afriški zamorci ne živijo v takšnem suženjstvu, kakor Irca. Tako se je pričel vzpon britanskega kapitalizma. Anglija se je med leti 1701. in 1815. povzdignila do svetovne sile, potem ko je v Evropi spravila v vojno nič manj ko 7 narodov, da bi s tem preprečila združitev Evrope. Ni pretirano, pravi list, če rečemo, da ni minilo med leti 1837. do 1901. niti eno leto, da ne bi Anglija na kateremkoli koncu zemlje napadla kakšno tujo deželo.

× Kolonialni narodi prepuščeni malariji. V portugalski zapadni Afriki nimajo več nikakega kinina. Lsti poročajo, da ima to pomanjkanje težke posledice. Kinin je za bivanje v Afriki naravnost življenjskega pomena. V portugalski zapadni Afriki so ga prej porabili velike količine, ki so jih brez težav uvažali iz Severne ali Južne Amerike. Ker pa ga sedaj zavezniki sami zelo mnogo rabijo, so dobave v Afriko enostavno ustavili, ne glede na proteste in prošnje kolonialnega prebivalstva, ki mu je s tem onemogočena borba proti malariji. Majhne zaloge, ki so še v Angoli, čuvajo v bolnišnicah kot dragocene zaklade. Razvila se je tudi že velika spekulacija, ki je cene za kinin zvišala povprečno za desetkrat, v posameznih primerih pa celo za stokrat.

× Ameriške oblasti v Rimu dovoljujejo židom posebne pravice. Ameriški vojaški poveljnik Rima italijanske prestolnice, ki so ga angloameriške zasedbene oblasti šele nedavno znova postavile na njegovo mesto, pismo, v katerem zagotavlja rimskemu židovstvu tudi v bodoče posebno skrb in podporo Združenih držav. V pismu pravi, da bodo židje deležni posebnih pravic.

Upoštevajte predpise o letalski zaščiti

Javna zaklonska služija le onim, ki jih zateče alarm na cesti in ne morejo doseči svojega hišnega zaklonskega, ter onim iz najbližjega sosedstva, kjer v hišah iz tehničnih razlogov zaklonskega sploh ni možno napraviti. Nedopustno je, da se v javna zaklonska zatekajo osebe iz hiš ali celo uradov, ki imajo lastno hišno zaklonsko.

Kjer segajo zavarovanja okenskih odprtih pri zaklonskih na javni hodnik, jih je pleskati vsaj na robovih z belo barvo, da bodo vidna za čas zatemitve

sede. Samo to vidi, da se pregibljuje bratove ustnice. In v zavesti brezkrayne samote zablaka:

»Ni mi bilo dano — Zdaj se ti ni treba bat zame, Joza —«

Njega žge vsaka njena beseda.

»Ali pojmeta vidva tudi z nami,« pravi štupar.

»Jaz ne morem,« dahne Meta, »jaz si ga ne upam pogledati —«

Joza samo odkima. Potem zajecija:

»Pod noč pridem, saj vidite, da ne morem pu-stiti Mete same —«

Ko ostaneta sama, si Joza nekoliko opomore. Nič več ne ponovi svoje izpovedi, ampak samo tolaži sestro.

Opoldne pravi:

»Ali greva še midva zdaj —«

Meta je čisto brez volje in tiho gre z bratom. Ko prideta k Strugarjevim, ju sprejmejo z jokom. Martin leži v krsti in je ves zakrit z belim prtom. Joza ga odgrne, a Meta kriknje in omedli —

Pozno v noč se štuparjevi vračajo domov. Doma pove Meta:

»Jaz pojdem za Micko! Ni mi dano živeti ž njim, bom pa vsaj molila za mrtvega —«

Joza jo gleda in se ves tresse.

»Meta —«

Sestra ga pogleda in ne reče nič — On spet:

»Meta —«

In odide pred hišo. Meta omahovaje stopi za njim.

»Lepo te prosim, pojdi z menoj k jezeru,« ji pravi zunaj. Ona uboga. Ko prideta tja, jo oblečen kakor je, odnese v brezovi gaj, kjer je bil oni večer vzplamtel ob njej. Tam poklekne:

»Meta, jaz sem ga ubil —«

Meta odskoči. Kakor je tudi žalostna, razloči:

»Zdaj je blazen —«

On trepeče:

»Kaj boš sedaj —«

Ona z mučeniškim mirom:

»Molila bom zate —«

Tedaj jo objame okrog kolen in skrife obraz v gubah njenega krila.

O, svetnica — mučenica —«

Cez nekaj časa jo dvigne in odnese nazaj na pot. In kakor pes odide ž njo proti domu. Nobena beseda ne zine, nič, samo tresse se.

Doma pove Meta materi:

»Joza je znorel —«

Mati strmi, joka, tolaži in kliče vse svetnike na pomoč, Joza pa samo:

»Ubil sem ga — jaz!«

Za pogrebom gre samo štupar, mati in Meta si ne upata pustiti Joza samega.

Ko zagrebejo mrtvega, jamejo vsi pomilovati živega, ki ga je nesreča tako strašno potrla...

»Kdo bi si bil mislil, da je štuparjev tako mehak,« se čudijo ljudje, kjer koli slišijo, kaj se je zgodilo. Živ krst ne verjame njegovi izpovedi. Tudi Meta ne. Zato Joza počasi obmolne. Le kadar sta z Meto, ki mora zdaj zaradi grunta ostati doma, sama, jo gleda in začne božati in poljubljati njene roke.

»Le moli zame, Meta, le moli —« jecija in se vede kakor blazen. »Ako mi odpustiš ti, mi bo tudi Bog — Nisem mogel drugače —«

Meti se smili. Dvojnja žalost kmalu razje njeno lepoto in prežene njeno mladost. Tudi Joza je zdaj naenkrat sključen in star. Kakor senca spremlja Meto in ji streže, sicer ne pogleda nikogar in z nikomer ne izpregovori...

Strašen je zdaj čas pri štuparjevih v Zaplazu, strašen in nezno dolg. Oče in mati, sin in hči so štirje starci, štiri sence iz groba. Ko se smrt usmili prvih dveh, ki so ju sestarala leta, sta druga dva tem trpkejša. Živ krst sedaj več ne zalda na štuparjevo. Vsakogar je strah blaznega Jozovega pogleda in njegove vedno enake prošnje:

»Le moli zame, Meta! Ako si mi ti odpustila, mi bo odpustil tudi Bog —«

SMEŠNICE

VELIKO VPRAŠANJE

Gospod Ribezzen se je ponesrečil z avtomobilom. Dolgo jezi v omedlevici. Ko se naposled zave, vpraša:

- »Kje sem?«
- »Na številki 4,« mu pojasni sestra.
- »V bolnišnici, norišnici ali v zaporu?« vpraša previdno ponesrečenec.

LJUBEZEN

Jože sedi s svojo izvoljenko na klopi v parku. Zda jci pride k njima mestni paznik in ju prijazno nagovori:

»Ali ne bo hotela malo vstati s klopi, pritrdil bom nanjo listek: 'Sveže prepleskano!'«

ZAKONSKÉ TEZAVE

»Z mojo ženo je res hudo,« vzdihuje Tomaž. »Vselej mi sredi stavka skoči v besedo.«

»Še dobro, da tako daleč prideš, ga potolaži Janez.

PAMETEN MOZ

Gospa Korenova in gospod Koren prideta v gledališče, ko orkester že igra uverturo.

»Saj sem vedel, da bova zamudila,« pravi gospod Koren. »Dobro, da sem uverturo slišal že doma.«

»Kdaj neki?« se začudi žena.

»Medtem, ko si se oblačila, sem navil gramofon.«

RAJSKI POČARAJO

Gospod Semč je prišel k sorodnikom na obisk. Bil je na moč lačen in je komaj čakal, da bi mu kaj postregli. Ker si ni vedel drugače pomagati, je vprašal svojo petletno nečakinjo:

»Minka, kdaj pa pri vas večerjate?«

»Navadno ob sedmih,« pove dekletce, »če je pa kdo pri nas počakamo, da odide.«

VZROK

Sodnik: »Gospod Copata, zakaj ste udarili svojo ženo?«

Obtoženec: »Stala je v kotu med štedilnikom in omaro, metla je bila na hodniku, vrata iz kuhinje so ostala odprta, pa sem izrazil priložnost.«

PRIZNANJE

Tajnica svojemu šefu: »Nekaj ti moram priznati, ljubček. Pred dvema letoma, ko si me vzel v službo, sem se ti zlagala, ko sem dejala, da znam stenografirati.«

POTRPELJIV PACIENT

Zdravnik: »Od danes dalje ne smete piti niti kapljice alkohola, ne smete kaditi...«

Pacient: »Gospod doktor, mislim da ste danes slabe volje. Ali ne, bi bilo bolje, da bi se jutri oglasili?«

NEZADOVOLJNI SOSEDE

»Naša soseska niso nikdar zadovoljni.«

»Ali so sitni?«

»Pa še kako! Ko je naš Petrček vse noči prejekal, so se pritoževali; zdaj ko ga pa moja žena zvečer s petjem uspava, spet niso zadovoljni in nas prosijo, naj vendar otroku pustimo jokati.«

SREČA

Uslužbenec: »Gospod šef, danes je pet in dvajset let, odkar sem pri vas v službi.«

Šef: »No, ali zdaj vidite, kakšno srečo imate? Vsako podjetje ne obstoji tako dolgo.«

SKOTSKA

»Zakaj si pa prodal glavnik in ščetko za lase?«

»Saj vidiš, da so mi vsi lasje izpadli.«

VARCNOST

Oče: »Tvoja babica je bila tako varčna, da je ves svoj denar vložila v nogavice.«

Hčerka: »Saj jaz storim isto. Glej, kako lepe nove nogavice imam...«

VZOREN SLUGA

»Jože, prinesite mi šilce konjaka, moja žena je omedlela.«

»Tako j, gospod. Ali naj milostljivi gospe tudi kaj prinesem?«

FINANCARSKA

Kmet reče finančarju: »Gospod, jih pač morajo dosti noge boleti, ko toliko okoli hodijo!«

Finančar: »Ne, oča, čisto nič me ne bolijo.«

Kmet: »Kako pa to?«

Finančar: »Ej, vidite, ko pa me vrug nosi.«

Kmet: »Ni mogoče, za pet ran božjih!«

Finančar: »Res, res je tako. Ali se spominjaš, kako si ti lani skrivaj kuhlal žganje na samotni pristavi? Pa si poslal svojega Janezka, naj oprezuje po takem in takem gospodu, ki je zelen, pa sabljo nosi. Ti si medtem v strahu in trepetu stiskal iz sliv blaženo žganje. Pa je res prišel finančar. Tvoj Janezek ga je opazil in poletel k tebi: Saj še veš, da si jezen rekel: 'Ga že nese vrug!'«

VESTNOST

Gospod Piškur pride v tuje mesto in se nastani v hotelu. Ko zvečer zadremlje, nekdo potrka na vrata, rekoč:

»Dežnik ste pozabili na hodniku. Prinesel sem vam ga nazaj.«

»Pojdite k vrug! ga nahruli gospod Piškur. »All mi ne bi mogli to jutri zjutraj povedati?«

Po teh besedah neznanec odide in Piškur spet zadremlje. Čez nekaj časa ga pa spet zbudi iz sna trkanje.

»Kdo je?« vpraša Piškur.

»Povedati sem vam prišel, da tisti dežnik ni bil vaš,« pove nadležnež.

OCETOVSTVO

»Zakaj ste danes tako dobre volje, gospod Koomur?«

»Oče sem postal.«

»O, kolikšna sreča! Prosim, sporočite moje čestitke gospe soprogi!«

»Bog obvaruj! Vesel bom, če ne bo izvedela.«

GOSPODARJEVA ZAHTEVA

Gospod Koren pride v trgovino in pravi: »All mi morete prodati nekaj ščurkov in stenic?«

»All se norčujete?« ga vpraša trgovec.

»Nikakor ne,« mu pojasni gospod Koren. »Sem in gospodar mi je dejal, da moram stanovanje pustiti takšno, kakršno sem dobil.«

Križanka štev. 30

Besede pometjo:

Vodoravno: 1. slovenski pisatelj, 6. ponižen, domač, 11. mladič domače živali, 12. okrajšano mosko ime, 13. medmet, 15. človeški je naseljen po vsem svetu, 16. žensko ime, 17. dva enaka soglasnika, 18. pristanišče ob vhodu v Botniški zaliv, 20. pol kače, 21. kazalni zaimek, 22. spanje, 23. je tudi odgovor (največkrat pomeni odklonitev), 25. močen pok, 32. konjiček, 33. predlog, 34. enota japonskega merila, 36. termin, določen čas, 37. doba, razdobje, 38. kratica za akademski naslov, 39. v laseh je znak nečistote, 40. sundski otok, 42. reševalna potrebnost, 45. grški bog, 47. kosi lesa, močne odsekane veje, 48. znak za kemično prvino, 49. oblacična potrebnost, 50. kraj ob nekdanji primorsko-kranjski meji, 51. izraelski rod, ki so se iz njega novačili duhovniki, 54. egipčanski bog, 55. zivalski glas, 57. nikaonica, 58. potomec Noetovega sina Sema, 59. podredni veznik, 61. igralna karta, 62. kratica za označbo plemstva, 63. žensko ime, 65. zamenjava imen, izrazov zaradi medsebojne zveze, 67. rusko mesto, 69. svetopisemska oseba, 70. dva samoglasnika, 71. sportna kratica, 73. kratica za enoto evropske valute, 74. glej 71. vodoravno, 75. želo, bodica, 76. obdelovalni način, 78. glej 57. vodoravno, 79. reka v Srbiji, 80. vazalova lastnina, 82. mesto na Japonskem (na otoku Šikoku), 83. vrsta suhega sadja.

Navpično: 1. slovit češki pedagog, 2. skrajni del suhe zemlje, 3. gora v severni Srbiji, 4. mestece pod Fruško goro, 5. do tega mesta so na jugozapadu naseljeni Slovenci, 6. otok v Sredozemskem morju, 7. v pesmi jo najdeš, 8. reka v Rusiji, 9. kazalni zaimek, 10. gorovje, ki je najvzhodnejši podaljšek Alp, 14. del kroga, 17. jedilni list, 19. alkoholna pijača, 22. oblika pomožnega glagola, 24. mestece v severni Hrvatski, 26. znak za kemično prvino, 27. vrsta kamna, 28. čutni organ, 29. nerazbit, nepoškodovan, 30. porogljivci, zasmehovalci, 31. ljudska pritrilnica, 32. francoski pisatelj in dramatik, 35. trščina, drobtine, 38. literarni proizvod, 40. koristen salec, ki živi v Evropi in Aziji, 41. veznik, 43. določene barve, 44. reka v južni Grčiji, 45. turški fevdalec, 46. sorodnik, 52. okrajšano moško ime, 53. krajevni prislov, 56. začaranost od besed, 58. besedica, ki poudarja preteklost, 60. medmet, 62.

1		2	3	4	5						6	7	8	9	10	
			11								12					
13	14			15							16				17	
18		19			20						21				22	
23			24		25	26	27	28			29	30	31		32	
33				34	35			36			37			38		39
		40				41		42		43	44			45		46
47								48			49					
		50						51	52		53			54		
55	56		57			58					59	60		61		62
63		64			65						66		67	68		
69						70					71	72		73		
74				75							76		77		78	
			79								80			81		
82											83					

za razsvetljavo se rabi od konca 18. stoletja, 64. nikaonica, 65. eden izmed znakov škofovskega dostojanstva, 66. vzhodnoafriški vojak, 68. del telesa, 70. travniška rastlina, 72. prometno sredstvo, 75. nedoločni zaimek, 77. prometno sredstvo, 79. rimsko število, 81. italijanski predlog.

REŠITEV KRIŽANKE ŠT. 29

Vodoravno: 1. Jeriho, 6. Sostro, 12. navada, 18. agava, 19. Nebraska, 21. Zalog, 22. Nica, 23. meja, 24. kuta, 26. Samo, 27. Ida, 28. mama, 23. tm., 31. soda, 33. Nin, 34. če, 35. kino, 36. Orel, 38. mera, 40. ki, 41. zato, 42. omikan, 44. leta, 46. rjav, 48. nos, 50. ka, 51. Eda, 53. Ante, 55. Apis, 56. kap, 57. Ema, 58. skat, 59. kraj, 60. lok, 61. tu, 63. erg, 65. aiti, 67. dama, 69. ariječ,

72. rima, 74. zg, 76. reža, 78. oreh, 79. puma, 80. Ba, 81. are, 83. depo, 85. IC, 86. Dane, 87. kal, 88. leto, 90. nebo, 92. čast, 93. zori, 94. edini, 96. lovopust, 99. napoj, 100. celica, 101. dobiti, 102. Havana.

Navpično: 1. janičar, 2. egide, 3. rasa, 4. Iva, 5. ha, 6. seja, 7. oba, 8. sr, 9. ta, 10. rak, 11. okus, 13. az, 14. vas, 15. Alan, 16. domik, 17. agonije, 19. nemo, 20. atom, 23. Manon, 25. Adela, 28. mit, 29. trik, 30. Meka, 32. are, 35. kavjar, 36. Om, 37. la, 39. Atakama, 41. zapad, 42. Osaka, 43. Nemec, 45. anala, 47. jar, 49. oko, 52. dar, 54. ttt, 59. kazalec, 60. lažen, 61. tiri, 62. ujec, 64. grunt, 66. Italija, 68. med, 70. ro, 71. eh, 73. ime, 75. grede, 77. Apel, 79. past, 80. baron, 82. etil, 84. obod, 86. dasl, 87. kopa, 89. oni, 91. ta, 92. čut, 93. pav, 95. IC, 97. ob, 98. Pl, 99. na.